

21. yy'da
Özgürlük ve Sosyalizm
Manifestosu

Di sedsala 21. de
Manifestoya
Azadî û Sosyalîzmê

Gün Yayınları
28

Temmuz 2008

Gün Yayıncılık adına sahibi
Halil İbrahim Kumral

Yazışleri Müdürü
Ferit Yıldırım

Dizgi Mizampaj
Gün Yayıncılık

Kapak Tasarım
Gün Yayıncılık

ISBN
978-975-8581-39-9

www.mesop.net
sosyalistmezopotamya@mynet.com

Gün Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
İnönü Mah. Babil Sok. No:27/3
Harbiye/İSTANBUL
Tel/Fax: 0 212 291 46 38

Baskı
Özdemir Matbaacılık
0 212 577 54 92
Davutpaşa Cad. 4. Güven Sanayii Sitesi
C Blok No: 242 Topkapı/İSTANBUL

İÇİNDEKİLER

Yayınevinin Notu	5
Giriş.....	9

DÜNYA

KAPİTALİZMİN BUNALIMI SANAYİ UYGARLIĞININ BUNALIMINA DÖNÜŞÜYOR	14
SANAYİ UYGARLIĞININ NEFESİNİ KESEN DİSİPLİN: MODERNİZM	19
SANAYİ UYGARLIĞI DOĞA VE İNSANI YOKLUŞA SÜRÜKLÜYOR	23
KÜRESELLEŞME, EMPERYALİZM VE YENİ GELİŞMELER	25
YENİDEN YÖN ARAYAN TARİH VE ÖZGÜRLÜK, SOSYALİZM MÜCADELESİ	31
DÜNYA KOMÜNİST PARTİSİ	36
TOPLUMLARIN DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜMÜNDE SANAT VE EDEBİYATIN İŞLEVİ	40
MEZOPOTAMYA, DOĞU-BATI UYGARLIĞI VE YENİ BİR SENTEZ ARAYIŞI	43

BÖLGEMİZ

KÜRDİSTAN VE ORTADOĞU'DA SINIRLAR HALKLARIN İRADESİNE RAĞMEN BELİRLENDİ.....	47
21.YY'DA EMPERYALİSTLER ARASI EGEMENLİK KAVGASININ ALANI ASYA KITASI.....	48
'MİLLİ YARAR' SİYASETİ SÜREKLİ DÜŞMAN ÜRETİR.....	50

KÜRDİSTAN

TÜRKİYE REJİMİNİN ENTEGRASYON POLİTİKASI VE SONUÇLARI	52
KUZAY KÜRDİSTAN'DA HAYATI KAPİTALİZM BELİRLİYOR	54
KÜRT SORUNU BİR ÜLKE VE ULUS SORUNUDUR.....	56
ULUSAL AZINLIKLAR SORUNU	58
DİN VE DİNİ AZINLIKLAR.....	59
EZİLEN CİNSİYET OLARAK KADININ KURTULUŞU	61
İŞÇİ SINIFI, SENDİKALAR VE YENİ EMEK ÖRGÜTLENMELERİ	63
TARIM SORUNU VE TARIM EMEKÇİLERİNİN ÖRGÜTLENMESİ	66
AB, TÜRKİYE VE KÜRDİSTAN SORUNU	69
KAPİTALİZM, ŞOVENİZM VE GENÇLİK.....	72

Yayınevinin Notu

Elinizdeki bildirge, 20. yüzyılın son çeyreğinde reel sosyalizmin aldığı yenilginin sosyalist/komünist hareket üzerinde yarattığı fiziki ve moral tahribatın etkilerinin tüm şiddetiyle sürdüğü, ancak rakipsiz ortamdaki şatafatlı görüntüsüne rağmen insanlığın devasa sorunlarına çözüm üretemeyerek yeniden bir tıkanma sürecine giren kapitalizme karşı yeni devrim dalgasının mayalandığı koşullarda üretildi.

Bildirge, geçici yenilgi atmosferinde “kapitalizmin ebediliğine iman etme” hastalığına karşı düşünsel ve olabildiği kadarıyla fiziki direnç göstererek ayakta kalabilmiş, tarihi ilerleten sınıflar mücadelesinin doğal iklimini yeniden yakalama iradesini ortaya koyan insanların kolektif ürünüdür.

21.yy dünya devrim yürüyüşünün duyulmaya başlanan ayak seslerini Kürdistan'da yaymaya, yerellerin özgünlükleriyle mayalanan yeni sürece Kürdistanlı sosyalistlerin/komünistlerin özgün mayasını çalmaya gayret edenlerin çabalarıyla şekillenen bu belge, ilgi duyanların katkıları önemsenerek ve çoğunluk görüşünü kayıt altına almaktan ziyade ortaklaştırılabilir farklılıkların olabildiğince yer almasına özen gösterilerek üretildi.

Kürdistan coğrafyasında meşruiyeti esas alan açık bir sosyalist hareket yaratmak için çabalayan Mezopotamya Sosyalist Partisi (MESOP) Girişimi'nin de aktif katkı yaptığı bildirge, -içeriğinden de anlaşılacağı gibi- ulusal ve toplumsal kurtuluş sorununun emek ek-senli çözümünü esas alanların **Kürdistan'dan evrensele** bakışlı bir manifestosu niteliğindedir.

Yayınevimiz, ulusal özgürlük ve sosyalizm mücadelesine hatırı sayılır katkılar yapmış siyasetçi ve aydınlar topluluğunun üç yıllık titiz çalışmasının ürünü olan bu bildirgeyi, yaşanan sürecin özellikleri nedeniyle tarihsel bir belge olmaya aday niteliğini göz önünde bulundurarak okurla buluşturmayı görev bilmiştir.

21. yy'da Özörlük ve Sosyalizm Manifestosu

Giriş

Eldeki politik bildirgeye neden ihtiyaç duyuldu? Bildirgenin kendisi bu sorunun yanıtıdır. Özetlersek;

Birincisi: Dün doğru olan görüş ve perspektifler, yanlış olduğundan değil ama yaşlanmış ve aşılmış olabilir. Çünkü fikirler, doğru fikirler de olgunlaşır, yaşlanır ve gün gelir aşılır. Dün doğru olan, bugün yeniden gözden geçirilir, geçirilebilir. Mutlak değişmez doğrular yoktur. Hiçbir olgu ve düşünce, gelişme-değişme- yaşlanma evrelerinin kaçınılmazlığını içeren diyalektik yasadan yakasını kurtaramaz. Marksizmin, diyalektik materyalizmin öğretisinin özü budur.

Marks ve Engels'in hazırladığı politik bildirge (Komünist Manifesto) halen temel tespit ve hedefleriyle geçerliliğini koruyor, bize yol gösteriyor. Kapitalist sistem, dünya çapında nihai olarak aşılmadığı sürece bu temel tespit ve hedefler geçerliliğini koruyacaktır. Ancak yeni gelişmeler de var.

İkincisi: Marks ve Engels, Manifesto'da, her olgu gibi kapitalizmin de tarihsel bir olgu olduğundan hareketle tarihsel sınırları olduğunun altını çizdiler. Özellikle Marks, ayrıca (Grundrisse adlı eserinde) kapitalizmin fiziksel (doğal) olarak da nasıl gelişme sınırlarına varacağına ilişkin önemli tespit ve öngörülerde bulunmuştu. Ancak kapitalizm Marks, Engels hatta Lenin döneminde fiziksel olarak gelişme sınırlarına dayanmış değildi. Son yüzyıllık dolu dizgin gelişme ile kapitalizm, tarihsel olduğu kadar fiziksel gelişme bakımından da giderek sınırlarına dayanıyor. Bu durum, dünya çapında komünist hareketin duruş ve yönelişlerini etkileyecek yeni bir gelişmedir.

Üçüncüsü: İnsanın doğaya müdahalesi de doğanın tepkisi de yeni değil, kökleri eskilere dayanır. Ancak yine Marks, Engels hatta Lenin döneminde insanlık, doğa ile çevrenin dengelerinin gözetilerek korunması gibi somut bir görev ve sorumlulukla yüzleşmiş değildi. Kapitalist sanayi uygarlığının ve bunun sınıfsal dinamiği olarak burjuvazinin sınırsız sömürü ve kâr hırsıyla çevre, doğa ve insanı yağmalamaya yönelmesi ta başından beri dokusunda vardı. Ama kapitalist sanayi uygarlığının kendisiyle birlikte insanı ve doğayı yok oluşa sürüklemesi, son yılların belirginleşen, dolaşısıyla güncellenen bir sorunu haline geldi. Doğanın bu saldırı karşısında savunma refleksiyle tepki vermesi ve onun organik bir parçası olarak insanın da doğa ve çevre savunusu, 20. yüzyılın son çeyreğinde filizlenmiş ve 21. yüzyıl başında kapitalizme karşı kavganın önemli bir alanı haline gelmiştir.

Dördüncüsü: Komünist Manifesto'da "Burjuvazi, üretim araçlarındaki hızlı iyileşme ile bütün ulusları hatta en barbar olanları bile uygarlığın içine çekiyor." deniliyordu. Bugün ve hatta çoktandır Çin, Hindistan, İran, Türkiye, Mısır, yani Güney de kapitalist sanayi uygarlığına çekildi. Sorun, artık Kuzey ile Güney'in birlikte kapitalist sanayi uygarlığını nihai olarak nasıl aşacağıdır. Sorun, yine çoktandır Batı'nın Doğu'yu "barbar"lıktan kurtararak "uygarlığın içine çekmesi" değil, Doğu ile Batı'nın kapitalist sanayi uygarlığını aşmasıyla yeni bir uygarlık sentezine varması olarak kendini dayatıyor. En başta bu açıdan dünya komünist hareketi ve biz yeni açılımlarla yüz yüzeyiz.

Marks ve Engels çağı, kapitalizmin gelişip ilerlediği ve 'uygar'laştırıcı yani devrimci, ilerici potansiyelinin bulunduğu evre olarak burjuva çağdır. Ekim Devrimi ile proleter devrimler çağı açıldı ve burjuvazinin genel olarak devrimci barutunu yitirdiğini Lenin, pratiğiyle de Ekim Devrimi ilan etti. 21. yüzyıl başında kapitalist sanayi uygarlığının kendisiyle birlikte doğa ve insanı yok oluşa tehdit ettiği bir momentteyiz. Marks ve Lenin, çağlarını hangi yaklaşım ve metotla algılayıp çözümledilerse, günümüz komünist hareketi de dünyayı değiştirmek için aynı yaklaşım ve metotla hareket etmelidir.

Beşinci: Modernizm, Marks hatta kısmen Lenin döneminde kapitalist sanayi uygarlığına dinamizm katan, ilerleten felsefe-doku-olgu iken, yaşadığımız evrede derinleşen bunalımı ile sanayi uygarlığının nefesini kesen

bir disipline dönüşüyor. Modernizm artık enternasyonalistin, liberalin, komünistin, muhafazakarın ve de fütürizmin, nihilizmin, romantizmin, klasisizmin ve devrimcinin yükünü aynı anda taşıyamıyor. Özetle; mevcut do-ku, felsefe ve olgularıyla modernizm, insanlığın her açıdan karıştırlarını içeren yükünü taşıyamıyor. Taşıyamadığından dolayı mevcut bunalımının ürünü olarak post-modernizmi üretiyor. Yeni bir bildirgeye bu açıdan da ihtiyaç var. 21. yüzyıl sosyalizminin yanı sıra kültür egemen komünist toplumu da tarif edebilecek bir bildirgenin üretilmesi, dünya komünist hareketini bekleyen görevler arasındadır.

Altıncısı: 21. yüzyılda herhangi bir parti veya coğrafya merkezli komünist enternasyonal oluşturulamaz. Artık herhangi bir parti veya coğrafya merkezli şekillenen ve onun salt birer alt seksiyonu olan partilerden oluşan enternasyonal yerine, her parti ve coğrafyadaki komünist hareketin merkeze akış sağlayacağı ve merkezin birer organik parçası olarak davranacağı yeni bir dünya komünist partisi hedeflenmeli. Bu hedef yeni bir bildirgeyi gerekli kılar.

Dünya komünist hareketi bunu başarabildiği oranda Avrupa merkezçiliğini nihai olarak yıkabilir ve Doğu merkezçiliğini doğuracak bir yönelime girmeden Ekim Devrimi'ni yeniden üreterek yeni bir Doğu-Batı sentezini kurabilir.

Yedincisi: Kürdistan komünist hareketinin bu genel sorunların yanı sıra özgün sorun ve yönelimlerini de içerecek olan bir bildirge kendini ihtiyaç olarak dayatıyor.

20. yüzyılın sonunda sosyalist sistemin yıkılması ve dünya komünist hareketi ile uluslararası emek hareketinde yaşanan gerileme, genelde olduğu gibi özeld Kürdistan komünist hareketini de ciddi etkilemiştir.

Bu genel gelişmelerle bağlantılı olarak Kuzey Kürdistan ulusal demokratik ve komünist hareketi peş peşe üç ciddi kırılma yaşadı.

a- 12 Eylül faşist darbesinin saldırıları altında ağır bir fiziki kırılmaya uğradı. Başta yönetici kadrosu olmak üzere örgütlü yapı büyük çoğunluğuyla yurtdışına çıktı. Ülkede parti ve örgütlerin büyük çoğunluğu örgütsel olarak tasfiye oldular.

b- Sosyalist sistemin yıkılmasıyla birlikte ideolojik-teorik alanda bir kırılma gerçekleşti. Neredeyse parti ve örgütlerin tümü çok kısa bir zaman dilimi içerisinde Marksizm-Leninizm savunusundan ve sosyalizm hedefin-

den koptular. Dahası liberalizmin “İdeolojiye hayır!” kampanyasının etkisiyle ideolojisizleşerek ciddi ve derin bir zihinsel yıkıma uğramanın yanı sıra hayattan koparak edilgenliğe ve eylemsizliğe düştüler.

c- ABD'nin Irak işgali ve Güney'de Kürt Federe Devleti'nin kurulmasıyla yeni bir kırılma yaşandı. Kuzeyli ulusal demokratik hareket, Türkiye üniter rejimine karşı tutum dışında bütün “anti”ci reflekslerini yitirdi. Milliyetçi hareket, antiemperyalist hatta antifeodal hedeften bile koparak siyaseten belirsizleşti.

Son 40 yıldan beri üzerinde siyaset yapılan ulusal demokratik damarın yorulup yıprandığı koşullarda, komünistler ilk adımda parti değil yeni bir hareketin yaratılmasını görev olarak belirlediler ve ancak yeni bir hareket üzerinde yeni bir partinin yaratılabileceğini şu tespitlerle kamuoyuna ilan ettiler:

* Bu coğrafyada bir kez daha yeniden dağıtmak/çürütmek üzere toparlanmayı hedeflemiyor.

* İşçi-emekçi halkta ve kadrolarda, siyasal, toplumsal, kültürel yaşamda az çok karşılığı yani kazanımları olmayan yeni yorgunluklara, enerji boşalımına neden olacak bir yürüyüşe kalkmak istemiyor.

* Organik birlikle sonuçlanmayacak bir harekete/partiye enerji taşımayı hedeflemiyor.

* İşçilerin, emekçilerin, gençliğin ve halkların sosyal, kültürel, siyasal yaşamlarını devrimci hedeflere bağlı olarak değiştiren, dönüştüren bir hareket/parti olma iddiası ve hedefi olmayan, sadece düşünen, araştıran, tartışan bir partiyi hiç mi hiç kurmayı hedeflemiyor.

* Tıkanacak, bürokratikleşecek ve kendini tekrarlayarak işlevsizleşecek olan bir örgüte, partiye bugünden zihin haritasında yer vermeyi düşünmüyor.

K. Kürdistan'a özgü bu görüş ve yönelimlerin gereği olarak da bir politik bildirgeye ayrıca ihtiyaç duyuldu.

Üç yıl gibi uzun bir zaman diliminde ideolojik üretimde zengin “ben”imiz üzerinde “bizim” olanı şekillendirebilecek düzeye ulaştık. Politik bildirge bu düzeyin bir ürünüdür.

Artık “ileriye doğru atılan pratik adım, her gerçek ilerleme bir düzine programdan daha önemlidir” vurgusu, politik hareket olma mücadelesin-

de kılavuzumuz olacaktır.

K. Kürdistanlı komünistler siyasetin solu olarak komünist dinamiği yeniden örme iddiasıyla yola çıktılar. Özgülümüzde komünistlerin birliğiyle komünist dinamiğin yeniden örülmesi sürecinin iç içe geçtiği ve sorunun ideolojik-felsefi yeniden üretim alanındaki mücadeleden öteye esas pratik-politik kavga alanında çözümleneceği inancıyla bu hedef doğrultusunda kavgaya giriştiler.

Kürdistan Komünist Hareketi, 20. yüzyılın başında Lenin Marksizm'e nasıl yaklaşırsa bugün Leninizm'e öyle yaklaşmak gerektiğine inanır ve dünya komünist hareketini bu yönde göreve çağırır.

DÜNYA

KAPİTALİZMİN BUNALIMI SANAYİ UYGARLIĞININ BUNALIMINA DÖNÜŞÜYOR

Kapitalizm tarihsel olarak giderek meşruiyetini yitiriyor. Sadece işçilerin, sömürülenlerin nezdinde değil, giderek insanlığın bilincinde ve vicdanında da yargılanır hale geldi. Kapitalizm, ilk boy verdiği Kuzey'de hem yatay hem de dikey olarak gelişiminin doğal sınırlarına dayandı ve hızla üretici niteliğini yitirmeye başladı. Çin ve Hindistan başta olmak üzere Güney'de emperyalist-kapitalist sermayenin doğrudan üretime yönelmesi, başka faktörlerle birlikte, başta bu gelişmenin ürünüdür. Yeni bir coğrafik genişleme alanı olarak Güney'in derinlemesine kapitalist tüketim kültürüne açılmasının ilk adımlarının atıldığı 2000'li yılların başında, kapitalizm fiziksel (doğal) gelişmenin de sınırlarına dayanmaya başladı. Dünyanın ve kaynaklarının da bir sınırı vardır. Çin, Hindistan başta olmak üzere Asya, Afrika ve Latin Amerika Batı toplumları düzeyinde kapitalist tüketim kültürüne çözüldükçe dünyanın kaynakları bu yükü taşıyamaz; bu yükü taşıyamayacağını ilk ciddi sinyallerini bir süreden beri yayıyor.

Kapitalizmin 2000'li yıllarda yaşadığı yapısal bunalım, geçmişte yaşa-

dığı dönemsel bunalımlardan hem nitelik hem de nicelik bakımından farklı olup derin, süregelen ve küreseldir.

Kapitalizm, mülkiyeti kutsayarak tanrı katına çıkarttı; ama aynı kapitalizm toplumun ezici çoğunluğunu mülkiyetten koparttı, mülksüzleştirdi. Üretimin toplumsal niteliği ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki çelişkinin, yani üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkilerin derinleşmesi buradan gelir.

Kapitalizm, iktisadi çalışmayı araç olmaktan çıkartıp amaç haline getirerek kutsallaştırdı. Öyle ki akıllı iktisadi akla, iktisadi akılı da akıl dışılığa vardırıarak, genelde insanı, özelde ücretli emek gücünü çalışmanın kölesi haline getirdi. Bütün bunların temelinde burjuvazinin bencil sınıf çıkarları yatar. Fakat aynı kapitalizm, üretim sürecinde teknolojik girdilerin büyümesiyle orantılı ücretli emek gücünü gittikçe çalışmadan koparttı, kopartıyor. 2000'li yıllarda hızla büyüyen işsizlik kapitalizmin sosyal çelişkinsini derinleştiriyor. İşsizlik dün burjuvazi için yedek emek gücü ve çalışan emek gücünü baskılama aracıydı. Bugün artık 1 milyara yaklaşan işsizler ordusu, kapitalist sistemi tehdit eden bir güç haline geldi.

Kapitalizm, hiçbir toplumun ulaşamadığı düzeyde teknolojiyi geliştirdi; sanayiden ticarete, tarımdan hizmet sektörüne, eğitimden ulaşım-iletişime varana kadar her alanda geliştirdi, geliştiriyor. Ancak aynı kapitalizm, teknolojiyi genel olarak insanlığın değil, bir avuç egemen sınıfların hizmetinde kullandı, kullanıyor. Teknoloji halka, işçi-emekçiye ancak burjuvaziye sömürü ve kâr alanı açmasıyla orantılı olarak yansıtıldı, yansıtılıyor. Ekonominin tüm sektörlerinde teknolojik girdilerle paralel olarak toplam sermaye bileşiminde sabit (değişmeyen) sermaye oranı büyüdü, değişen sermaye (canlı emek) oranı ise küçüldü, küçülüyor. Bu gelişme ücretli çalışana, 12, 10, 8 saat ücretli iş günü yerine özgün koşullara bağlı olarak 8, 6 hatta 4 saat çalışma imkanı sunarken; sermaye tersine, çalışan sayısını azaltıp çalışma saatlerini koruyarak hatta artırarak canlı emek gücünü sokağa (işsizler ordusuna) atıyor. Bunda ısrar eden burjuvazi, kapitalist toplumda teknolojinin, özellikle üretimde otomasyonun (yani canlı emek yerine robot olarak makinenin yer almasının) gelişmesini frenliyor. Kısacası; üretim aracı olarak makine (teknoloji) işçinin, insanlığın hizmetinde olması gerekirken, sermayenin hizmetinde işçiyi adeta yere seriyor. Bu gelişme, kapitalizmde üretici güçlerin gelişimini frenliyor; dahası Batı

toplumlarında sermaye giderek üretici niteliğiyle birlikte meşruiyetini de yitirdiği oranda, üretimi emeğin ucuz ve bol bulunduğu Güney'e kaydırıyor. Bu yönelim Güney'de sınıfları ve sınıf savaşımının koşullarını güçlendirirken (çünkü ekonominin ve üretimin ağırlık merkezini de yeniden Güney'e kaydırıyor), Kuzey'de ise büyüyen işsizlik ve ekonomik durgunluğa yol açıyor.

Kimi burjuva ideologları, "bilim/bilgi çağı"nda, "teknoloji sayesinde üretimde emek gücü ihtiyacı aşıldı ve emek-sermaye çelişkisi ortadan kalktı" diyorlar. Çin'den Mısır'a uzanan coğrafyada 1.5 milyarı aşkın işçinin uluslararası sermayenin sömürüsüne açıldığı günümüzde bu iddialar sadece gülünç kalıyor. Emek ile sermaye arasındaki çelişki hem dünya çapında derinleşiyor hem de insan ile kapitalizm, doğa ile kapitalizm arasında büyüyen çelişki ile artan oranda örtüşüyor. Kapitalist sistemin insanla, insanlıkla büyüyen çelişkilerinin emek-sermaye çelişkisinden beslenerek gelişmesi öyle bir noktaya gelmiş bulunuyor ki anti-kapitalist mücadele, özelde ücretli emek gücünün, genelde ise bir avuç egemenin dışında tüm insanlığın sorunu haline dönüşüyor.

Kapitalizm, insanın ruhsal, bedensel, zihinsel bütün arzularını, dürtülerini, ihtiyaçlarını, toplumsallığını aşırı kâr hırsının, iktidar ve piyasa ilişkilerinin kuşatması altına aldı. Öyle ki insana ait her şey metalaştırılıyor, toplumsal olan her şey ticarileştiriliyor, bütün doğa ve insanlık piyasanın noteri haline getiriliyor. Kapitalizm, insanı üretimin, tüketimin, kârın, sömürünün nesnesi haline getirerek manevi dünyasını yok edip ruhsal ve zihinsel olarak sakatladı. Dahası üretim-tüketim döngüsünün yani insanı tüketimin nesnesi olarak görmenin dışında artık insanı işçileştirmeye, sömürmeye bile değmeyecek kadar değersizleştiriyor, adeta böcekleştiriyor.

Elbette robotlar üretiyor, üstelik sendika istemiyor, grev yapmıyor; ama üretileni de tüketemiyor(!)

Üretimde robotların devreye girmesiyle birlikte burjuvazinin "baldırı çiplaklardan kurtuluyoruz; robot ne isyan eder, ne sendika ne de grev ister; ayrıca istediğim kadar üretebilirim" sevinç çılgınlıklarının çok kısa sürmesinin asıl nedeni, üreten robotun tüketici olamamasıdır. Dolayısıyla sermaye, ya işçileri, halkı hiç çalıştırmadan veya çalışma saatlerini düşürerek fakat üretilenin tüketimi için halka alım gücü (para) verecek ki bu, kâr ve sömürü üzerine kurulu kapitalizmin doğasına aykırıdır; ya da şimdi

yaptığı gibi otomasyon sürecinde daha çok üretime yönelecek ve büyüyen işsizler ordusunu yer yer sosyal yardıma bağlasa bile ana kitlesini açlığa, sefalete terk ederek, aşırı birikim bunalımıyla artan oranda yüzleşecektir. Çünkü üretim ile tüketim döngüsü bir bütündür. Üretim olmadan tüketim, tüketim olmadan da üretim olmaz; olsa da bir değer taşımaz. Kapitalizmin birikim (aşırı üretim) krizinin temelinde ya piyasanın ilgili ürün/ürünlere olan talepte doyuma ulaşması ya da toplumda talep açlığına rağmen alım gücünün olmaması nedeniyle oluşan talep yetersizliği bulunur. 2000’li yıllarda başta Kuzey toplumlarında olmak üzere, dünyada her iki unsur da kapitalizmin krizini derinleştiriyor.

Kapitalizm, ulus-devlet ile karşılıklı birbirini besleyerek doğdu, başka bir ifadeyle ulus-devlet kapitalizmin şafağında doğdu, geliştii ve sermayenin koruyucu bekçiliğini üstlendi. Ulus-devletin gümrük duvarları arkasında ulusal sermaye büyüdü, güçlendi. Öyle ki ulus-devlet sermayenin kutsadığı bir diğer olgu oluverdi. Ancak gelinen aşamada sermaye ile ulus-devlet, başta Avrupa’da olmak üzere yol ayrımına geldi, geliyor. Ulus-devletin halen sahip olduğu ekonomik ve siyasal güç küçümsenemez. Fakat her ulus-devletin artan oranda uluslararası ekonomi başta olmak üzere siyasal, kültürel girdilerin basıncı altına girmesiyle bünyesindeki uluslararası alan büyüyor. Bu gelişme, ulus-devleti, gittikçe ulusal ekonomiyle uluslararası ekonomi arasında sıkışmanın ötesinde, uluslararası emperyalist-kapitalist ekonominin gereklerini yerine getiren bir birime dönüştürüyor. Sermaye, zenginliğin merkezileştiği ve ulusal ölçekli üretimin örgütlendiği coğrafya ve disiplin olarak ulus-devletin aşılması bir dert, aşılması durumunda “ulusal ahırda” talim etmesi iki dert misali bir açmaza sürükleniyor. Başta AB’de olmak üzere sermayenin ulusal pazarla birlikte ulus-devlet ve ordu, bayrak, para gibi ulusal sembolleri aşma yönelişi, koruyucu güç olarak ulusal ordunun yerini kim alacak sorusu başta olmak üzere sermayeyi birden fazla sorun, çelişki ve “tehlîke” ile yüz yüze getiriyor. Genel kuraldır: Serbest piyasa, yani “piyasanın gizli eli”, “gizli bir yumruk olmaksızın asla işe yaramayacaktır.” Çünkü piyasalar, ancak mülkiyet haklarının güvenceye alındığı ve gizli yumruk olan askerî güç tarafından korunan anayasal, siyasal çerçevenin yürürlükte olduğu yerlerde işler. Sermayenin son yıllarda ulus-devleti, genelde devleti aşmaya yönelirken yüzleştiği en büyük sorun koruyucu militarist yapı ola-

rak devletin (gizli yumruğun) varlığına yaşamsal bağımlılığıdır. Öyle ki sermaye, ulus-devleti aşmakla aşamamak arasındaki ikileminde tarihsel olduğu kadar fiziksel sınırlarına doğru da ilerliyor. Marks: “Sermayenin durmaksızın yöneldiği genellik, bizzat sermayenin kendi yapısı içinde ayak bağlarıyla karşılaşır; gelişmenin belli bir aşamasında bunlar, bizzat sermayenin bu dinamiğinin önündeki en büyük ayak bağı olduğunun anlaşılmasını sağlayacak ve dolayısıyla sermayenin kendi kendini ortadan kaldırmasını zorunlu kılacaktır.” (Grundrisse, sy. 449, Birikim Yayınları) Daha da önemlisi, ulusal sınırlarla birlikte ulusal toprağa bağlı siyasetin aşılmasının komünizm için kültürel, sosyal, siyasal iklimi olgunlaştıracağı korkusu, sermayenin ulus-devleti aşmasının bir başka bariyeridir.

Sermaye, kutsadığı bir diğer olgu olarak çekirdek aile sorununda da benzer bir açmazı yaşamaktadır. Kuzey’de (Avrupa ve Kuzey Amerika’da) giderek çekirdek aile sonrası topluma geçiş yaşanıyor; belli bir geriden takiple Güney’de de çekirdek ailede parçalanmanın yaşandığı sürece girilmiştir. Bir yanıyla kapitalist toplumun bunalımını yansıtan bu gelişmeler, uzun vadede çekirdek aile ve genelde devlet ötesi topluma geçişte kimi verileri de komünist harekete sunuyor.

21. yüzyıl başında komünist hareket, 20. yüzyıl başındaki komünist hareket benzeri, burjuva ulus-devlet ve çekirdek aile yerine, sosyalist ulus-devlet ve sosyalist aileyi programına almakla yetinemez, yetinirse yüzleştiği köklü sorunları aşamaz. Günümüz komünist hareketi, 20. yüzyıl komünist hareketinden farklı ve ileri olarak, devletten devletsizliğe, çekirdek aileden sosyalist aile ötesi topluma geçişi hedeflemeli. Burada sadece tarihsel bir perspektife değil, adım adım hedefi güncelleştirilen bir perspektife (programa) de sahip olmak zorundadır. Bu zorunluluk sadece Kuzey’de değil, birkaç adım geriden takiple Çin, Hindistan, Türkiye, Mısır başta olmak üzere Güney’de de kendini dayatıyor. Ulusal sorunun halen çözümlenmediği az sayıdaki coğrafya hariç tutulursa, başta Avrupa, ABD, Rusya, Çin vb. ülke komünist partileri programlarında “iktidara gelirim sosyalist aileyi güçlendireceğim” diye hedef belirlerse tarihsel trendin gerisine düşerler.

Dünya komünist hareketi, başta özel mülkiyet ve çalışma iktisadi olmak üzere kapitalizmin kutsadığı değerleri alternatif bir programla reddetmelidir. İnsanın özgürleşmesinin yolu, özel mülkiyeti ve iktisadi çalış-

mayı amaç haline getiren kapitalist çalışma disiplini aşmaktan geçiyor. Üretim sürecinde canlı emek yerine nesnelleşmiş emek olarak makinenin yer almasıyla paralel bir biçimde insanı çalışmanın kölesi olmaktan kurtarmayı ve güncelleşmiş hedef olarak çalışma saatlerinin düşürülmesini planlamalıdır. Başka bir ifadeyle nesnelleşmiş ya da birikmiş emek olarak üretimdeki makineleşmenin “emekçilerin varlığını genişletme, zenginleştirme, geliştirme aracı” haline getirilmesi programlanmalıdır. İnsan ancak bu koşulda kendine ve üretimine yabancılaşmaktan kurtulur, iç parçalanmasını aşar, manevi dünyası zenginleşir, bütüncül ve özgür insan haline gelebilir.

SANAYİ UYGARLIĞININ NEFESİNİ KESEN DİSİPLİN: MODERNİZM

Kapitalizmin bunalımının giderek sanayi uygarlığının bunalımına dönüşüğünün tipik yaşandığı alanlardan biri de modernist olgu-doku-felsefe alanıdır. Günümüz komünist hareketi, 20. yüzyıl komünist hareketinden farklı olarak modernizm, modernist kurum ve disiplin alanında da aşması gereken köklü sorunlarla yüz yüzedir.

Marks ve Engels'in “çağımız” dedikleri burjuva çağ, feodal, ataerkil ve kapalı ekonomileri, gelenekleri yıkarak “üretim araçlarını ve böylelikle üretim ilişkilerini ve onlarla birlikte toplumsal ilişkilerin tümünü sürekli devrimcileştirmeksizin var olamaz.” (Komünist Manifesto)

Manifestoda burjuvazinin devrimci rolüne vurgu yapılırken; aynı süreçte 18. yüzyıl aydınlanması ile sanayi uygarlığının sınıfsal dinamiğini burjuvazi ve onun sınıfsal çıkarlarının oluşturduğu da sergilenir ve kapsamlı bir eleştiriye tabi tutulur. Aydınlanma felsefesinden kopuşu temsil eden eleştirilerinin yanı sıra ondan beslenir de. Denilebilir ki; Marksizm 18. yüzyıl aydınlanmasını özellikle de sol damarını hem etkiledi hem de ondan etkilendi. Dahası özel mülkiyete dayanan burjuva toplumda geçmişin bugüne hakimiyet kurduğunun ve bu toplumun geçmiş bakişlı olduğunun; komünist toplumda ise tersine bugünün geçmişe hakim olacağı ve bu toplumun gelecek bakişlı olduğunun altını çizdiler.

Lenin'in, 20. yüzyılda Ekim Devrimi ile açılan proleter devrimler çağında Batı başta olmak üzere dünyada genel olarak burjuvazinin devrimci barutunun tükendiği vurgusunun ardından, hem ulusal bağımsızlık müca-

delelerinin belirleyici olarak aşılması hem de kapitalizmin dünya çapında derinlikli gelişmesiyle birlikte, 20. yüzyılda yer yer devam eden burjuvazinin devrimci rolünün günümüzde artık Güney'de de tükendiği gözleniyor.

Komünistlerin modern yani çağa uygun, çağdaş içeriğiyle modern olanı yani insanlığın ilk uygarlaşma adımlarından günümüze değin ileriye atılan her adımı ya da hamleyi insanlığın kültürel havuzuna akıtılmış zenginlikler olarak görüp sahiplenmeleri gerekir. Fakat Batı'da olduğu kadar bugün Doğu'da da genelde insanlığın, özelde işçilerin, ezilen emekçi yığınların ve gençliğin, 18. yüzyıl aydınlanması, kapitalist sanayileşme, ulus-devlet ve kurumlarıyla giderek her açıdan bir disipline bürünerek şekillenen modernist doku-olgu-disiplin-felsefeyle sorunu büyüyor. Çünkü 18.yy. aydınlanmasıyla birlikte şekillenen kapitalist modernleşme, özgürleşmenin yanı sıra eş zamanlı olarak sömürgeleşmeyi de geliştirdi. Batı'da bireyin "özgürleşmesi" ile aynı süreçte Asya, Afrika'daki halkların sömürleştirilmeleri de derinleşti.

18. yüzyıl aydınlanması, bir yanıyla akıl çağı olarak da adlandırılır. Aklın özgürleştirilmesi, bireyin kendi aklını, eleştirel bilincini yeniden özgürce kullanmasıydı. Akıl hurafelerden özgürleşir, ama çok geçmeden aklın, yaratıcı aklın yerini modern yasalar aldıkça ve akıl iktisadi akla dönüştükçe, akıl bu kez yasalarca zincire vurularak eleştirel, yaratıcı gücünü kaybeder. Sözde özgür birey kendini siyasal (devlet) ve sivil (sermaye egemen) toplumun kuşatıcı derin labirentlerinde kısırlanmış olarak bulur. Aklın yerini yasaların alması, yani aklın yasaların gücünde devletleşmesi ve eleştirel aklın, başkaldırı ruhunun yerini dışsal olan yasaların işlevsel devletine bırakması ve insanların nesnelere yönetimine girmesi... Bunlar sanayi uygarlığının ve modernizmin bunalımının doruğudur. Akıl devletleşmiştir, devlet ise sermaye yasalarının özlü ifadesidir. Sermayenin ve devletin temsilcileri, "piyasa kuralları" ya da "kara kaplı kitabın (anayasa, yasaların) emridir" dediklerinde, özgür ve yaratıcı aklın yerini aklı ve bilimi içselleştiren yasaların esiri olmuş davranışlara bırakarak, akılcılık akıldışılığa ve bilim de bilimdışılığa vardırılmış demektir. Modernizmin devinimini kaybetmesinin asıl nedenlerinden bir diğeri de aklın ve bilimin yasaların emrinde bir disipline dönüştürülmesidir.

Kapitalist sanayi uygarlığı ile birlikte standartlaşma, merkezileşme, bir

dalda uzmanlaşma, eşleşme (senkronizasyon) yani herkesin aynı saatte işe gidip aynı saatte işten dönmesi ve sermaye ile üretimin belirli merkezlerde toplanması... Fordist emek rejimi disiplininin Kuzey'i çoktandır aşır Güney'i de kapsayarak gelişmesinin sınırına dayanıp derin bir bunalıma yol açması... Artık standartlaşmanın esnekliği, merkezileşmenin ise yeni bir yereli üretmeye yöneldiği... Emek rejimi, ordu ve siyasette kuralları belirleyen dışsal disiplinin giderek evin içinde anne ile çocuk arasındaki ilişkiye kadar taşınarak insanın maddi ve manevi yaşamını tüm yönleriyle zincire vurmaya başladığı... Kutsanan bireyciliğin insanın manevi dünyasını çoraklaştırması sonucu, maddi olarak en zengin İsveç, İsviçre, Belçika gibi ülkeleri intihar oranında birinci sıralara taşıdığı... Parlamenter temsilî demokrasinin iktidarsızlaştığı... Artık "Burjuvazi, üretim araçlarındaki hızlı iyileşme ile bütün ulusları hatta en barbar olanları bile uygarlığın içine çekiyor." (Komünist Manifesto) belirlemesinden öte bir süreden beri Kuzey ile Güney'i ('uygar' ile 'barbar') derinden bunalıma sürüklüyor. 18. yüzyılın aydınlanmasıyla birlikte Batı ile özdeşleşen ilerleme, kalkınma, modernizm, merkezileşme, bireyselleşme gibi sanayi uygarlığının belli başlı disiplinleri, artık ve çoktandır 'barbar' Çin, Hindistan, İran, Türkiye, Mısır'ın "uygarlığın içine çekilmesi"yle Güney'in de değerleri, olguları haline getirildiler. Özellikle kapitalist ekonominin, dolayısıyla üretimin ağırlık merkezinin giderek Batı'dan Doğu'ya kaydığı 2000'li yıllarda, kapitalist sanayi uygarlığıyla özdeşleşen ekonomik, siyasal ve kültürel değerler Doğu toplumlarının da gerçeği haline geldi, geliyor.

Halen kendi ulusal devletini kuramamış olan Kürt ve Filistin halkının ve benzer ulusal süreçleri yaşayacak az sayıdaki halkların modernizm ve onun politik, ekonomik, sosyal kurum ve disiplininin alacağı çok şey olacaktır, yani yaşayıp aşacakları evreler de olacaktır. Fakat Batı'da ve Doğu'da genel olarak halkların modernizmle sorun ve çelişkileri büyüyor, büyüyecektir. Çünkü 18. yüzyıldan bu yana, özellikle 20. yüzyıl boyunca komünistlerden faşistlere, liberallerden muhafazakarlara, hümanistlerden despotlara kadar bütün siyasal disiplinler; SSCB'den ABD'ye, Fransa'dan Çin, Irak ve Türkiye'ye, sosyalist Küba'dan faşist Şili iktidarına ve nihayet Libya'ya varana kadar bütün siyasal rejimler (devlet ve iktidarlar) modernistti. Enternasyonalisti de milliyetçisi de hatta muhafazakarı da modernistti. Felsefi açıdan bakıldığında fütüristi, nihilisti, romantığı, devrimcisi,

liberali ve hatta kısmen klasisti de dahil herkes modernizmden beslendi.

Burada yüzleştığımız sorun; modernizmin, bu karmaşık ve hatta karşıt felsefi, ideolojik, politik doku ve yapısıyla 21. yüzyılda insanlığın yükünü taşıyamaması, taşıyamayacak olmasıdır.

Taşıyamadığından dolayı modernizm, felsefi olarak eski ile yeninin kolu (yamalı bohçası) olan post-modernizmi üretti.

Taşıyamadığından dolayı, emek rejiminde fordizmi aşma hamlesi olan post-fordizm (yalın, esnek üretim vb.) yine eski ile yeninin yamalı bohçalığını sergiler. "Fordist-Taylorist modelin az ya da çok aşıldığı her yerde, post-fordizm hem işçilerin çalışmayı yeniden sahiplenme biçiminin habercisi, hem de işçinin kişisel varlığına varana kadar tam anlamıyla köleleştirilmesine, neredeyse tamamen bağımlı kılınmasına doğru bir gerileme olarak ortaya çıkıyor." (Andre Gorz, Yaşadığımız Sefalet, sy 50, Ayrıntı Yay.) Yani yeni olarak geleceğin "habercisi" olan veriler ile eskiye "gerileme" olarak işçiye ortaçağ köleliğini dayatan uygulamaların aynı şirket ya da fabrika bünyesinde yaşandığı görülür.

Taşıyamadığından dolayı, başlangıçta Avrupa geleneğinde her alanda geçmişten bir kopuşu temsil eden modernizm şimdi yeniden geleneğe, geçmişe sarılıyor. Ulusçuluğu aşma hamleleri ile ulusçuluğa geri dönüş kısılcığında modernizm nefessiz kalıyor.

Taşıyamadığından ve Batı modernizmi ile kalkınmacı ekonomik siyasetin sınırlarını aşamadıklarından dolayı, SSCB ve diğer sosyalist rejimler, kültür egemen toplum olan komünizme geçmeden yıkıldılar.

Komünistler modernizmi ve belli başlı disiplinlerini sorgulayıp eleştirirken, çözüm yollarını post-modernizm, post-fordizm veya "elektronik köşk", "kapitalist olmayan kapitalizm", "teknokratlar", "bilgi toplumu" vb. kapitalizmi aşmayan alternatiflerde değil, kapitalist özel mülkiyet ve siyasal rejimlerin sınırlarının dışında aramalıdır. Bu alternatif, geçiş rejimi olarak sosyalizm ve nihai toplum hedefi olarak siyasetin ve içerik kattığı disiplinlerin aşıldığı kültür egemen komünizmdir. İnsan ve toplumların yaşamında dışsal olan yasa ve yasalara dayalı disipline karşı içsel olan kültürün belirleyici olacağı komünist toplum. Eğer modernlik sonsuz bir süreç olarak sürekli ileriye, çağdaşlaşmaya, yeniye doğru atılımı temsil ediyorsa, bunu 18.yy aydınlanmasının ürünü olan ve giderek sanayi uygarlığına özgü bir disipline dönüşen modernizmle sınırlandırmamak gere-

kir. Dolayısıyla “bizzat kendi yapısı içindeki ayak bağlarıyla karşılaşır” tıkanan kapitalist toplum değil, ancak 21.yy devrim dinamiklerinin ürünü olacak sosyalizm/komünizm sonsuz bir süreç olarak çağdaşlaşmayı yeneden başarabilir. Ancak sosyalizm ve üst aşaması kültür egemen komünizm, bilimi ve aklı yasaların esiri olmaktan çıkarabilir.

Kürdistan Komünist Hareketi olarak yerelden evrensele bakışımız budur.

SANAYİ UYGARLIĞI DOĞA VE İNSANI YOKOLUŞA SÜRÜKLÜYOR

Kapitalist sanayi uygarlığı, gelişim süreci içerisinde tükenme ve çöküş aşamasına doğru ilerlerken, beraberinde dünyayı (doğayı) ve insanlığı da felakete sürüklüyor. Kapitalizm jeopolitik açıdan olduğu kadar bir süreden beri ekolojik açıdan da dünyayı tehdit etmektedir. Nasıl ki insanlığın tarihi -ki kendi tarihlerini kendileri yapar- ve evrimi varsa, organik bir parçasını oluşturdukları dünyanın da bir tarihi ve tarih içerisinde evrimi bulunuyor. Kapitalist sanayi uygarlığının yerkürenin evrimine iradi ama düşmanca iradi müdahalesi, son yıllarda sıkça sözü edilen doğanın ekolojik dengesinin bozulmasına yol açıyor. Çünkü yerküre ve doğa kendi evrimini yaşamak yerine artan bir yoğunlukla dış müdahaleye maruz kalıyor.

Dünya da iç ve dış dengeleriyle evrimi olan bir canlı organizma gibi hareket eder. Kısacası dünyamızın da sağlıklı ve doğal dengeleri üzerinde gelişme gibi bir sorunu vardır; eğer bu iç, dış dengeleri ve sağlığı önemsenmezse hastalanır ve ateşi yükselir. Yükselmeye başladı bile. Çünkü küresel ısınma gerçeğiyle gittikçe daha fazla yüzleşiyoruz. Ve bu ısınmada esas sorumlu yüzde doksan oranıyla insan etkinliğidir.

Bilimin teknolojik indirgemesiyle birlikte insanoğlunun ele geçirdiği doğa yasaları karşısındaki üstünlüğün de bir sınırı olduğunun farkında olmadan ya da bu sınırı hiçe sayarak doğa ve çevreye iradi müdahalenin de çok ötesinde saygısız ve düşmanca davranışın bedelini yine aynı doğa, insanlığa ağır bir bedelle ödetecektir. Ödetmeye başladı bile. Engels yıllar önce bu konuda uyarılmıştı:

“Fakat insanın doğa üzerindeki zaferlerini abartarak kendimizi poh-pohlamayalım. Doğa bu türden her zaferin intikamını alır. Doğrudur, her zafer önce beklediğimiz sonuçlar doğurur; ama daha sonraları oldukça

farklı, öngörülemeyen etkileri olan ve sıklıkla ilk sonuçları ortadan kaldıran etkiler yaratır. Mezopotamya, Yunanistan, Anadolu ve başka yerlerde tarım arazisi elde etmek için ormanları yok eden halklar, ormanları yok ederken onlarla birlikte bu ülkelerin şimdiki umutsuz halinin temelinde yatan nem toplanma merkezleri ve haznelerini de yok ettiklerini bilmiyorlardı... Dolayısıyla her adımımızda, doğanın dışındaymışız gibi onun üzerinde asla bir fatihin yabancı bir halk üzerindeki hakimiyetini kuramayacağımız -ama etimizle, kanımızla, beynimizle doğaya ait olduğumuz ve onun tam ortasında durduğumuz, onun üzerindeki üstünlüğümüzün aslında sadece onun kurallarını öğrenme ve doğru bir biçimde uygulama becerisi konusunda diğer yaratıklardan daha avantajlı olmamızdan ibaret olduğu- anımsatılıyor bize.” (Akt. Alex Callinicos, Anti-Kapitalist Manifesto, sy. 49, Literatür Yay.)

Özcesi; ekolojik bozulmanın kökeninde daha fazla kâr, sömürü ve özel mülkiyete el koyma hırsıyla davranan insanın doğayı katletmesi bulunuyor. Üretim ve tüketimde karbondioksit, metan, azotoksit, su buharı vb. sera etkisi yapan gazların salınımının tüm uyarılara karşın hızla artmasıyla birlikte, özellikle de sanayi ve trafikten kaynaklanan bu gaz emisyonları yüzünden küremizin ortalama sıcaklığı 2 derece yükseldi. Bilim insanları, okyanusların ısınmasını ve Gröndland'daki buz tabakası başta olmak üzere buzulların erimesini bu gelişmeye bağlıyorlar. Atmosfere saldığı sera gazları miktarında sırasıyla ABD, Avustralya, Kanada vb. gelişmiş emperyalist-kapitalist devletler yani kapitalist sanayi uygarlığının merkezleri başı çekiyor.

Kyoto'da hazırlanan “BM İklim Değişikliği Çevre Sözleşmesi” küresel ısınmaya karşı mücadeleyi sağlayacak uluslararası belge konumunda değildir. Belge ekolojik felakete karşı ciddi reformları bile içermekten yoksundur; zira ulus ötesi sermaye grupları ve zengin emperyalist Kuzey, gezegenin yaşamını yok edeceklerini kavradıkları halde davranışlarını değiştirmeye yönelmiyorlar. Küresel ısınma, adım adım geriye dönüşü olmayan bir kritik evreye doğru ilerledikçe doğa da kendini savunma refleksiyle ciddi reaksiyonlar vermeye başladı. Orman yangınlarının, sıcak hava dalgalarının, tarımsal haşerelerin, ani sellerin, yıldırımların ve kıtlık barındıran kuraklıkların artması; deniz suyu seviyesinin yükselmesi ve kıyı kentlerinin su altında kalma tehlikesinin büyümesi; milyarlarca insanı bekle-

yen susuzluk tehlikesi ve son yıllarda kasırgaların daha sık aralıklarla ve daha güçlü gerçekleşmesi... Bunlar mega felaketlerin sadece bazılarıdır. Eğer insanlık doğanın bu tepkisini ciddiye alıp gerekli adımları atmazsa, her şeyi silip süpürecek olan doğanın karşı saldırısıyla yüzleşmesi kaçınılmaz olacaktır.

Nihai çözüme giden yolda acil adımların atılması gerekiyor. En azından kürenin yükselen ateşini düşürecek adımların atılması göreviyle yüz yüzedir insanlık. Asıl çözüm, yani doğanın nihai iyileşmesi ise ancak sınırsız kâr ve sömürü amaçlı kapitalist üretim-tüketim düzenine son vererek, insanın yaşamsal ihtiyaçlarıyla belirlenmiş sınırlı üretim ve tüketim ekonomisine geçiştir. Ki bu dainsanın doğa ve çevreye bakışında köklü zihinsel değişiklikleri gerçekleştirmekle mümkün olur. Yani dünya çapında kapitalist sanayi uygarlığına son verecek olan köklü devrimci dönüşümle ancak insanlığın ve doğanın kurtuluşu gerçekleşebilir.

KÜRESELLEŞME, EMPERYALİZM VE YENİ GELİŞMELER

Kozmopolitizm/evrenselleşme ya da son yılların moda deyimiyile “küreselleşme” yeni değil. Kökleri, insanlığın buzulların çözülmesiyle mağaralardan dışarı çıkıp avcılık ve toplayıcılık biçiminde ihtiyaçlarının peşinden koşmak yerine, ilk köy-kentte yerleşik yaşama geçiş olarak tarımsal devrime kadar uzanır. “Verimli hilal”deki ilk antik köy ve kentlerin kendi ekonomik, sosyal, kültürel kabuklarını (sınırlarını) aşmaya doğru her arayış ve hamleleri evrenselleşmenin ilk adımlarıdır. Bu ilk adımlar özellikle Dicle-Fırat, Nil, Ganj ve Huang Hı (Sarı Irmak) boylarındaki antik köy-kent toplulukları arasında yaşanır.

Akdeniz sahillerinden başlayıp Asya’yı baştan başa geçerek eski Çin’e dek uzanan İpek Yolu, bu geniş coğrafyada toplumlar arasında karşılıklı ekonomik, ticari olduğu kadar kültürel, felsefi ve giderek askeri, siyasi etkileşimin de köprüsüydü. Akdeniz sahillerinden Kürdistan, İran, Afganistan, Pamir’e uzanan bu uzun kervan yolu üzerinde belli aralıklarla kurulan ve bir nevi o zamanın serbest bölgeleri olan “Taş Kule” denilen yerlerde Doğu ve Batı’dan gelen kervanlar buluşur, zengin bir alışveriş gerçekleştirirlerdi. Ticari malların değiş-tokuşuyla birlikte “felsefe akımlarıyla dinlerin (Buddhacılık) yanı sıra sanat alanında da örnek ve geleneklerin

(Helenistik sanat) iletilmesi ve değiş-tokuşu da başrolü oynadı” ise (Büyük Larousse) demek ki evrenselleşme/küreselleşme yeni değildir.

Hindistan’dan Balkanlar’a kadar uzanan ve 300 yıl devam eden Pers İmparatorluğu, tersinden Balkanlar’dan Hindistan’a kadar etkinlik kuran Büyük İskender’in “kalplerin birliğine dayanan dünya imparatorluğu” silahların gücüne dayansa da Balkanlar’dan Hindistan’a uzanan coğrafyada askeri, siyasi, kültürel, ekonomik olarak geçişler yaşanmıştır.

Derken bu süreci dev adımlarla hızlandıracak olan kapitalist sanayileşme devreye girdi. “Burjuvazi, pazarını sömürmekle her ülkenin üretimine ve tüketimine kozmopolit bir nitelik verdi. Gericileri derin kedere boğarak sanayinin ayakları altından üzerinde durmakta olduğu ulusal temeli çekip aldı. Eskiden kurulmuş olan bütün ulusal sanayiler yıkıldı ve hala da yıkılıyor... Eski yerel ve ulusal kapalılığın ve kendi kendine yeterliliğin yerini ulusların çok yönlü karşılıklı bağımlılığının aldığı görüyoruz.” (Komünist Manifesto, sy. 114, Sol Yay.) Marx ve Engels, Manifesto’da günümüzdeki modern ulus-devletlerin altındaki ekonomik temellerin “çekip alınması”ndan ya da “yıkılması”ndan değil, feodalizme özgü kapalı ekonomi olarak yerel (ulusal) sanayinin (loncaların) büyük sanayi tarafından yıkılmasından bahsederken, aynı zamanda sermayenin küreselleşme eğiliminden de söz etmiş oluyorlar. Nihayet Marks, “Uluslar arasındaki iş bölümü ile çeşitli ulusların başlangıçtaki kendi başlarına olma durumu yıkıldıkça, tarih de gittikçe dünya tarihi haline dönüşür.” (Alman İdeolojisi, sy. 66) diyecek ve Çin ile Hindistan’daki binlerce emekçinin ekmeğini elinden alan bir makinenin İngiltere’de icat edilmesine (üretilmesine) de “bu icat evrensel tarihin bir olayı olur” diyecekti. Marks ve Engels, günümüz sanal bilgi otoyolu olan interneti, Çin ile ABD arasındaki 500 milyar dolarlık ticaret hacmini, kıtalar arası sanayi taşıma hareketini, borsanın ulaştığı hacim ve coğrafik yayılımını, küresel çapta kara, deniz, hava yolu ulaşımındaki teknolojik boyutu, Doğu-Batı enerji bağımlılığını ve nihayet AB sürecini görselerdi, acaba “ulusların çok yönlü karşılıklı bağımlılığının aldığı” boyuta, sermayenin ulus-devleti aşma yönelimine ve her ülkenin üretimi ile tüketiminin “kozmpolit” niteliğine ilişkin ne derlerdi diye insan merak ediyor.

Dünden günümüze kozmopolitizm (küreselleşme) bir süreç olarak ve elbette her dönemin yerel, bölgesel, küresel aktörlerinin kültürel, ideolo-

jik, politik etkisi altında işledi, gelişti, geliyor.

Paris Komünü, Ekim Devrimi ve 20. yüzyılın büyük sosyalizm hamlesi ise, çağdaş komünizme giden uzun yürüyüşte emeğin, halkların perspektifindeki evrenselleşmenin kendisiydi. Ekim Devrimi ardından gelişen devrimlerle Avrupa’da ve dünyada emperyalist-kapitalist sisteme öldürücü nihai darbeler indirebilseydi, yani yarı yolda tıkanıp kalmasaydı, bu süreç emeğin ve halkların etkinliğinde ulusal sınır ve pasaportların kaldırılması, dünya çapında halklar/toplumlar arası her alanda eşitsizliği gidecek enternasyonal yardımlaşma/dayanışma ve karşılıklı zengin kültürel, sosyal geçişi içeren ilişkiler ağı olarak entegrasyona, evrenselleşmeye yol açacaktı. 20. yüzyıl devrimlerinin bu açıdan üstlendikleri misyon, sosyalist rejimlerin tıkanıp yıkılmasıyla 21. yüzyıl devrimlerine fiilen devredildi.

Burjuvazi özellikle 1990’lı yıllardan itibaren, dağınık, ayrı ayrı ulusal ekonomilerin toplamının ötesinde ve önemlisi uluslararası pazar ve iş bölümü üzerinde sermaye, meta, teknoloji ve sanayi taşıma akışlarıyla bir dünya pazarının (ekonomisinin) yaratılması hedefinde sürecin gazına barksarken, iki faktör belirleyici rol oynamıştır.

Birincisi: SSCB ve sosyalist blokun yıkılması, 20. yüzyıl devrim dalgasının geri çekilmesi, dünya komünist ve işçi hareketinde yaşanan ciddi gerilemeyle sermayenin soldan baskı olarak sosyalizmin basıncından yakın vadede kurtulması, beraberinde dünya ekonomisini yaratma hedefinde ayak bağı gördüğü ulusal ekonomilerin aşılmasını içeren adımların toplamı olarak küreselleşme sürecini hızlandırdı. Çünkü silahı elinden alıp kendisine çevirecek olan komünizm hayaletinin ne Avrupa’da ne de dünyada yakın vadede kol gezmeyeceğini görmüşlerdi. “Sermayenin durmaksızın yöneldiği genellik” yani küreselleşme arayışının son yıllarda rutinin üzerinde hızlanmasının temelinde en başta bu faktör yatıyor. Fakat sermayenin bizzat aktörü olduğu küreselleşmenin sınırları vardır. Bu sınırlar bir yandan sermayenin bizzat “kendi yapısı içinden” gelen “ayak bağları” ya da iç bariyerleridir. Diğer yandan yeniden güçlenecek olan dünya komünist, devrimci, ilerici hareketi, 21. yüzyıl devrimci dalgasının gelişip güçlenmesiyle paralel sermayeyi yeniden ya ulusal sınırlara çekilmeye zorlayacak ya da buna fırsat vermeden tümüyle tarihin çöplüğüne atacaktır.

İkincisi: Derinleşen krizin yükünü genelde işçi, emekçi yığınların sırtına bindirmek, özelde Güney halklarına yaymak. Sadece Vietnam, Çin ve Hindistan'da nüfusu 1.5 milyara yakın ucuz ücretli emek gücünün sermayenin doğrudan ve dolaylı sömürüsüne açılmasıyla hem krizin yükü Güney'e yeniden yayıldı hem de Kuzey'deki (AB, ABD) emek gücünün işsizlik başta olmak üzere ekonomik ve sosyal sorunları ağırlaştı. Son yıllarda amaçlı olarak hızlandırılan kapitalist küreselleşme ve neoliberalizm politikaları dünya çapında yeni bir sömürgeleştirmeye yol açıyor. Öyle ki bu süreçte emperyalist kapitalizm, kendi toplumları da dahil insanlığı maddi ve manevi olarak yeniden sömürgeleştiriyor.

Küreselleşen kapitalizmin sonuçlarına karşı, sivil sosyal formlardan ulusalcı sol milliyetçilere, küçük ve orta ölçekli tarım işletmelerinden çevreci akımlara ve işçi-emekçi yığınlara varana kadar geniş bir muhalif hareket büyüyor. Komünistlerin tarihsel olduğu kadar güncel politik hedefi; salt yıkıcı sonuçlarına karşı duran bu geniş yelpazedeki muhalefeti kapitalizmin kendisine yönlendirebilmektir.

Küreselleşen kapitalizm trendinin yanı sıra başka faktörlerden hareketle "imparatorluk" tezini üretenler, Lenin'in emperyalizm tahlil ve belirlemesinin aşıldığını ileri sürüyorlar. Bugün bu tezlerin başını M. Hardt ile A. Negri çekiyor.

"... Ancak biz 'imparatorluk' derken 'emperyalizm'den tamamen farklı bir şeyi kastediyoruz."; "imparatorluk giderek bütün yerküreyi kendi açık ve genişleyen boyutları içine katmakta olan merkezlessiz ve topraksız bir yönetim aygıtıdır"; çünkü "imparatorluk kavramı temelde sınırların yokluğu ile nitelenir"; hızlarını alamayıp "biz imparatorluğun modern iktidarın zalim rejimlerini ortadan kaldırdığını ve aynı zamanda özgürlük potansiyelini çoğalttığını görüyoruz"; "imparatorluğun kuruluşu, ekonomik ve kültürel ilişkilerin küreselleşmesi demektir"; "aynı zamanda bir demokratik cumhuriyet de olan bir imparatorluk fikri"ne, "ABD çağdaş imparatorluktur" diyerek de somut adres gösteriyorlar. (İmparatorluk, sy. 18-19-20-68-183-197, Ayrıntı Yay.)

Bu ve benzeri iddia ve görüşleri ele alıp çürütmek bu belgenin kapsamının dışındadır. Söyleyeceklerimiz sadece emperyalizm olgusu ile ilişkisi içerisinde ve sınırlı olacaktır.

Merkezlessiz ve topraksız yönetim ancak kültür egemen komünist top-

lumda gerçekleşebilir. Genelde özel mülkiyetin, özelde kapitalizmin ve siyasal rejimlerinin varlığı koşullarında bu mümkün değildir. Kapitalizm koşullarında merkezsiz ve topraksız yönetim değil de kıtasal merkezli yönetime yakın duran, bu yönde adım atan ABD değil AB'dir. Ki AB sürecinin de nasıl iç ve dış bariyerlerle yüzleştiği ya da yüzleşeceği görülüyor. Ayrıca 200'ü aşkın ulusal, federal devletin varlığının yanı sıra ABD, Rusya, Çin, AB ve Japonya gibi belli başlı emperyalist odakların varlığı da "merkezsiz, topraksız imparatorluk" tezini çürütmektedir.

'İmparatorluk'u "bir demokratik cumhuriyet", ABD'yi de "çağdaş bir imparatorluk" olarak görüp sunanlar ve "modern iktidarın zalim rejimleri" olarak Taliban, Saddam Hüseyin iktidarlarını ABD ve müttefikleri yıkarken sergiledikleri vahşeti görmezden gelip tankların paletleri altında "özgürlük potansiyelini çoğalttığını" ileri sürenler; ABD'nin Asya'ya "düşük yoğunluklu demokrasi" ve "özgürlük" perdesi altında hangi emperyal çıkarlar peşinde olduğu açıkça ortadayken ve bunu "Mısır'daki sağır sultan" bile duyup öğrendiği halde görmezden gelip "demokratik cumhuriyet" ya da "çağdaş imparator" diye ilan edenler ya zihnen kördürler ya da emperyalizmin şarlatan savunucularıdır.

Kürdistan Komünist Hareketi olarak, imparatorluk tezi ve bağlantılı olarak üretilen bu görüş ve iddiaları reddediyoruz, reddetmeye çağırıyoruz. Felsefeci Giambattista Vico ile siyaset bilimcisi Montesquieu'nun "dünya imparatorluğu" tasarımı, Hugo Grotius'un genel yasalara bağlı "büyük devletler topluluğu", 1789 Fransız İnsan Hakları Beyannamesi, İmmanuel Kant'ın "ebedi barış" teorisi, "ben dünya vatandaşım" diyen Sinoplu filozof Diyohen'in hayali vb. tüm ütopyaların ve tarihsel adımların üzerinde Komünist Manifesto'yu üreten Marksizmin öngördüğü komünist toplumla ancak "merkezsiz, topraksız" ve siyasetsiz zengin komünal toplulukların kardeşçe ve özgürce birliği gerçekleşebilir. Böyle bir dünya halkların ütopyasıdır, bizim de ütopyamızdır.

Lenin'in emperyalizm tahlili genel çizgileriyle halen geçerliliğini koruyor, ancak kimi gelişmeler de göz ardı edilemez. Avrupa kıtasında ulus-devlet ötesi adımları içeren AB süreci devam ediyorsa, Avrupa'nın iki büyük emperyalist devleti olan ve aralarındaki kanlı çıkar kavgalarıyla tanıyan Almanya ile Fransa ve elbette İtalyan sermayeleri ulusal para, sınır, bayrak, sembol ve değerleri AB sembol ve değerleri lehine geride bıraki-

yorlarsa, sermaye grupları arasında uluslararası sermayeden uluslar ötesi sermaye kartellerine doğru bir gelişim vb. yaşanıyorsa, yeni gelişmeler de var demektir. Fakat bu yeni gelişmelerden hareketle “ulus ötesi imparatorluk” ya da “ultra emperyalizm”den söz edilemez. Çünkü bu yeni gelişmelere rağmen belli başlı emperyalist güç merkezleri ve bunlar arasındaki çelişki ile çatışmalar da devam ediyor. ABD'nin Avrasya egemenlik stratejisiyle birlikte emperyalistler arası çelişki ve çatışma eğilimi yeniden derinleşiyor. 11 Eylül 2001 saldırısının sıcaklığı ve Taliban rejiminin niteliği nedeniyle emperyalistler arasında Afganistan üzerinde sağlanan ittifak Irak'a saldırıda bozuldu, hatta yerini dolaylı bir çatışmaya bıraktı. İran'a dönük bir askeri işgal ise emperyalistler arası doğrudan çatışma eğilimini de yeniden doğurabilir. Ancak Çin, Hindistan gibi pazarlarda ABD ve diğer emperyalist sermayenin büyüyen varlığı; tersinden de Çin ve Hindistan'ın ABD, AB, Rusya pazarlarına dönük büyüyen ihracatı; ayrıca ulus ötesi şirket evlilikleriyle gerek X, Z emperyalist ülkede, gerekse bunların bir üçüncü ülkede büyüyen sermaye ortaklığı gibi gelişmeler, emperyalistler arası doğrudan bir çatışmayı frenliyor. Lenin döneminden farklı olarak, nükleer silahların varlığı nedeniyle emperyalistler arası bir savaşın kendileriyle birlikte insanlığı hatta yerküreyi bir bütün olarak tehdit altına alması gerçeği de emperyalistler arası doğrudan bir savaş ihtimalini zayıflatıyor, ama tümüyle ortadan kaldırmıyor.

Emperyalizm ile sömürge ve ezilen halklar arasındaki çelişki, klasik sömürgecilik sisteminin tasfiye edilmesiyle birlikte biçimsel olarak aşılmıştır. 21. yüzyıl başında dünya devriminin -istisnalar hariç- klasik sömürgeciler sorunu diye bir sorunu artık yoktur. Fakat Güney'de kapıdan kovulmuş emperyalizmin bacadan tekrar eve dönmesiyle birlikte, emperyalizm ile Asya, Afrika, L. Amerika halkları arasındaki çelişki de değişime uğramıştır. Çelişkinin çıplak politik boyutu zayıflarken, ekonomik, sosyal, kültürel içeriğiyle toplumsal-sınıfsal yönü ön plana çıkmıştır. 20. yüzyıl Asya, Afrika ulusal kurtuluş hareketlerinde devrimin belirleyici yönü (hedefi) olan ulusal bağımsızlık, 21. yüzyılda yerini ekonomik bağımsızlığı da hedefleyen toplumsal devrimlere bırakmıştır. Artık “Dünya işçi sınıfı ve ezilen halkları (ulusları) birleşiniz!” şiarı günümüzde geçerliliğini yitiriyor. Dünya çapında ulusal sorunun belirleyici olarak çözümlenmiş olması nedeniyle bu şiarın yerine “Dünya işçi sınıfı ve sömürülen halkları birleş-

niz!” demek gerekiyor.

Kuzey’de tarımın toplam GSMH’deki payının %3 ile %10’lara gerilediği, işçi sınıfının müttefiği olan küçük ve orta köylülüğün sözü edilir bir güç olmaktan çıktığı, tarımda büyüyen teknolojik girdilerle tarım işçilerinin bile nicel olarak zayıfladığı görülüyor.

Gerek ulusal bağımsızlık mücadelelerinin belirleyici olarak aşılması, gerekse kapitalizmin hem yatay hem de dikey olarak gelişmesiyle birlikte köylülük; tarım ve toprak burjuvazisi, orta ve küçük köylülük ile tarım işçileri biçiminde parçalanmıştır. Bu parçalanma bir süreç olarak devam ediyor. Dolayısıyla Asya ve Afrika’da da genel işçi-köylü ittifakının zemini ortadan kalkıyor. Artık burjuvazinin önderlik edeceği siyasal devrimler yaşanmayacağı gibi, -açık faşizm ya da askeri rejimler hariç tutulursa- burjuvaziyle ittifakı içeren devrim stratejisi de hedeflenemez. Bunun yerine işçi-emekçi (yoksul) köylü ittifakı her ülkenin özgün koşullarında bürüneceği içerikle komünist hareket tarafından gündemleştirilmelidir.

YENİDEN YÖN ARAYAN TARİH VE ÖZGÜRLÜK, SOSYALİZM MÜCADELESİ

Reel sosyalizm yıkıldı, ancak sosyalizm yenilmedi. Sosyalizmin yenildiği, “komünizmin tarihin hatası olduğu” iddiaları saçma ve dayanaksızdır. Komünizm (ilk el komünizm) geçmişte insanlığın binlerce yıllık gerçek eşitlik, özgürlük ve kardeşlik içerisinde yaşadığı düzenin adıdır. Tarihin yanlısı ya da insanlığın büyük sapması, ilk komünal toplumdaki özel mülkiyetli, sınıflı sömürü düzenine yönelmesidir. İnsanlığın esas tarihi hatası ya da sapması budur ve insanlık binlerce yıldır, özellikle de son 150 yıldır bu hatayı yeniden kökten düzeltmenin kavgasını veriyor. 21. yüzyılda tarih ile uygarlık yeniden yön ve içerik arayışındadır. İşçi-emekçi halklar ve komünist, devrimci, ilerici dinamikler yeniden yön arayan tarihe içerik katmanın kavgasını veriyor, bununla insanlık kendi tarihsel hatasını köklü aşmayı hedefliyor.

19. ve 20. yüzyılda işçiler, sömürülenler, ezilen-sömürge halklar özgürlük ve sosyalizm uğruna büyük kavga verdiler, önemli devrimci değişime imza koydular. 19. yüzyıl tam olarak ne burjuva ne de proleter devrimler çağıdır. Burjuva devrimler çağından çıkış, proleter devrimler çağına geçiş sürecidir. 19. yüzyılın son çeyreğinde gerçekleşen Paris Komünü,

bu geçişin bütün sorun ve sıkıntılarını ya da yükünü taşıdı ve ancak 71 gün yaşayabildi.

20. yüzyıl proleter devrimler çağıdır. Dünya işçi sınıfı ve ezilen-sömürge halklar ayağa kalkmıştır. Avrupa işçi sınıfının yanı sıra Doğu halkları da özgürlük ve sosyalizm arayışındaydılar. Bütün bu dinamikler, 19. yüzyıl ve özellikle Paris Komünü'nden çıkarılan derslerle emperyalist-kapitalist sistemde ciddi gedikler açtılar, yer yer ölümcül darbeler indirdiler. Ancak 20. yüzyıl devrim dalgası ve devrimci dinamikleri, emperyalist-kapitalist sistemi dünya çapında nihai olarak aşamadı. Başta SSCB olmak üzere sosyalist rejimler, gelişmenin belli bir evresinde tıkanıp yıkıldılar.

Özgürlük sorununu devlet çerçevesinde ortaya koyan liberal doktrine karşı Marksizm, bu sorunu "devlet olmayan devlet" olarak geçiş devleti perspektifiyle, yani sınırları çok daha geniş bir ufukla ele aldı. Fakat sosyalist rejimler teoride öngörülen "devletten devletsizliğe geçiş"i gerçekleştiremediler; devlet adım adım sönmek yerine, aksine güçlendi; dolayısıyla bürokrasi belası yıkımın esas nedenlerinden birisi oldu. Halkın iktidarı süreçte partinin iktidarına dönüştüğünden, parti egemen siyaset kültürü aşılamadı.

Avrupa (Batı) merkeziliğini aşan Ekim Devrimi bir yanıyla da muazzam bir Doğu hamlesiydi, ancak genelde 20. yüzyıl devrimci dinamiği, özelde SSCB süreçte Batı modernizmini ve kalkımcı ekonomi politikasını aşamadı.

Reel sosyalizmin kapitalist sanayi uygarlığının enerji birimi olan fosil enerji kaynaklarını aşamaması, belli bir gelişme evresinden sonra tıkanmasının diğer nedenlerinden biridir. Fosil enerji kaynakları üzerinde komünizmin alt aşaması inşa edildi, ancak muazzam zenginliği gerekli kılan kültür egemen devletsiz komünist topluma geçilemezdi. Geçilemedi.

20. yüzyıl komünist hareketi yola çıkarken "her şey insan için" dedi; fakat sosyalist rejimler altında birey ve bireyin özgürlüğü kolektivism, toplumsallık ve güçlü devlet kütlesi altında unutuldu, ezildi. Bireyin sosyalist rejime yabancılaşması derinleşti, rejim sahipsiz ve savunmasız kalarak yıkıldı. Çünkü her toplumsal dönüşüm; teknik ilerleme, iktisadi ve siyasal sorun olduğu kadar ruhsal, zihinsel bir sorundur da. Dönüşüm ve ilerleme salt maddi öğelerle sınırlı olsaydı İsveç, İsviçre, Belçika intiharlarda dünyanın en ön sıralarında yer almazdı. Özgür ve manevi olarak

zengin bireyin yaratılamaması yıkımın bir başka nedeniydi.

Kökleri birkaç bin yıl gerilere dayanan özel mülkiyet ve sömürü düzeninin yarattığı siyasal, kültürel, maddi bağlılık, alışkanlık ve aidiyetler ciddi olarak yarıldı, ancak köklü ve nihai olarak aşılamadı. Bu görev 21. yüzyıl devrimlerinin ve devrimci dinamiklerinin omzuna bindi.

Bunların toplamında, 20. yüzyıl devrim dalgası geri çekildi, bu dalga'nın ürünü olan dinamikler tıkanıp ya da dağıldılar ve belirleyici yönüyle kapitalist sisteme yeniden evrildiler. Bu süreç devam ediyor. 20. yüzyıl devrimci dinamiği, dünya çapında emperyalist-kapitalist sanayi uygarlığı ve onun modernist dokusunu nihai olarak aşamayınca yeniden ona evrildi. Bu süreçte 20.yy komünist hareketi ise belirleyici olarak yeni bir sosyal demokrat harekete dönüştü, dönüşüyor.

2000'li yıllarda dünya komünist hareketi, öncelikle ciddi bir kopuşla 20. yüzyılın gölgesinden çıkmayı hedeflemelidir. Tarihte her zaman kopuş ile süreklilik yan yana gelişmiştir. Her kopuş aynı zamanda geçmişle gelecek arasında köprü olarak sürekliliği de içerir. Bugün komünist hareket, Marksizm, bilimsel sosyalizm kuramını ve 20. yüzyılın göğe akın eden devrimci ruhunu temel alarak sürekliliği sağlamalı; ancak 20. yüzyıla özgü politik program, pratik mücadele tarzı ve önemlisi artık belirleyici yönüyle sol milliyetçi ya da liberal sol gibi yeni bir sosyal demokrat harekete dönüşen eski komünist yapıyla bağını kopararak da kopuşu gerçekleştirmelidir. 21.yy dünya komünist hareketi bu kopuş ve süreklilikle yeniden şekillenecek, şekillenmelidir. Kuzey Kürdistan komünistleri olarak kopuş ve sürekliliği bu bütünlük içerisinde geliştirmeyi hedefliyoruz.

21. yüzyılda sosyalizm arayışında, Marksizm ve bilimsel sosyalizm temelinde teorik üretimin yenilenmesi çözümün birinci adımındır; ikinci adım ise esas pratik mücadelenin, doğrudan eylemin katacağı yeni içerikle olacaktır. Özellikle 20. yüzyıl sosyalizminin belirgin özelliği olan kolektivizm ve toplumsallıkla özgür bireyin organik bütünlüğünü gerçekleştirmek teorik ve pratik mücadelenin hedeflerinden biri olmalıdır. Bugün yeniden sosyalizm kavgasına yönelirken öncelikle insanın kendi zilletinden kurtulması gerekiyor. İnsanın kurtuluşunun yalnızca iş, aş, barınmayı -salt bunlar olsa reel sosyalizm gerçekleştirmişti- değil, özgürlük, estetik, manevi zenginlik vb. daha fazla şeyi içerdiği bilinerek kavga geliştirilmelidir. İnsanın özgürleşmesinin, öncelikle özel mülkiyete sahip olma duy-

gusunun ve dolayısıyla kendine yabancılaşmasının aşılmasına bağlı olduğu bilince çıkarılmalıdır.

Kapitalizm karşıtlığı bugün 20. yüzyıla oranla dünya çapında daha güçlü ve derinden geliyor. Gerek salt kapitalizmin sonuçlarıyla sınırlı tavır alan STÖ, sosyal forum vb. dinamikler, gerekse sonuçlarıyla birlikte kendisine de karşı tavır alan devrimci, komünist dinamikleriyle toplumsal çoğunluk bir biçimiyle kapitalizme karşı tavır alıyor. Başta işçi sınıfı olmak üzere ezilen, baskılanan sınıf ve tabakalar, her muhalif politik akım ve yapı, kapitalizm karşıtı cephede giderek birleşiyor. Kapitalizm, tarihi boyunca hiç bu kadar derin ve çıplak sorgulanır olmamıştı.

Üretimde makineleşmenin sağladığı büyük imkanlara rağmen işsizliğin bir sosyal felaket olarak büyümesinin yarattığı öfke; emperyalist tarım tekellerinin yıkıcı politikalarına karşı tarım emekçilerinden yükselen fer-yat; emperyalist meta ve kültür kuşatmasına karşı direnen yerelin içerik kattığı dinamikler; 20. yüzyılda emperyalist sömürgecilik zincirini kıran Asya, Afrika halklarının 21.yy'da toplumsal kurtuluş arayışları; vahşi kapitalizme salt kimi reformlarla sosyal çehre kazandırma arayışında olan zengin sivil toplum örgütleri, sosyal forumlar ve nihayet kapitalizme karşı yeniden sosyalizm alternatifleriyle mücadeleyi geliştiren dünya komünist hareketi... Bütün bu dinamiklerden her biri kendi perspektifinden yeniden yön arayışında olan tarihe içerik katmanın kavgasını veriyorlar. Çevreci, yerelci, reformcu anti-kapitalist yönelişlerden ulus-devleti küreselleşmenin kurbanı gören ulusalcı anti-kapitalistlere ve nihayet kapitalizmi köklü aşmayı hedefleyen komünist dinamığe varana kadar zengin farklılıkları içeren bir anti-kapitalist yelpaze geliyor. Kapitalist sistemin mağdurları, sömürülenleri olarak işçiler, işsizler, ezilenler, kadınlar, yani yeniden yön arayan tarihin gerçek öznelere olacak geniş halk yığınları kapitalist sistemi yeniden tehdit etmenin ötesinde onu aşmanın siyasal aktörleri olarak yerlerini yeniden almaya hazırlanıyorlar. Eğer kapitalizm denilen toplumsal kanserden kurtulacaksa insanlık, bu kavganın temel dinamikleri olan çalışanların, özelde de ücretli çalışanların devrimci bilinç ve mücadele araçlarıyla buluşması gerekiyor.

Emperyalist stratejistler, özellikle burjuva ideologlar son yıllarda "medeniyetler arası çatışma", "tarihin sonu", "ideolojilerin sonu" ve "imparatorluk" tezlerini ya da iddialarını ileri sürdüler. Daha doğarken çöken bu

iddia ya da tezlerle bilinç ve hedef çarpıtmayı amaçlıyorlar. 21. yüzyılda köklü mayalanarak gelişen anti-emperyalist, anti-kapitalist sınıflar savaşını milliyetçilik ve din ekseninde halkların birbirlerini boğazlamalarıyla gölgelemek, bastırmak istiyorlar. Dünya komünist hareketi bu çok yönlü ideolojik saldırı karşısında halkları, ezilen ve sömürülen yığınları, devrimci ideoloji ve politika ile donatarak bilinçlendirmeyi geliştirmelidir.

Devrimci değişim hedefinde iktidarın, egemenlerin bilincini, ideolojik bilinç hegemonyasını çözümlenmek, kavramak ve eleştirmek kadar ezilenlerin de bilincini çözümleyebilmek kaçınılmaz oluyor. Her emek süreci ve her emekçinin bilinci kendiliğinden devrimci olamaz; gündelik çıkarlar, fiili faydalar için direniş, direnenlerin bilincinin egemenlerin bilincinden kopuşu anlamına gelmez. Bu anlamda insanın özgürlük hayali ile insan olma bilinci arasındaki korelasyonu sağlamak, olmazsa olmaz bir sorundur. Bu aynı zamanda sınıf bilinci ile insan olma bilincinin diyalektiklidir. İnsanı salt iktisadi döngünün bir unsuru olarak gören anlayışı, insanın üretim süreci içerisindeki yerinden kaynaklı bağını diğer bütün bağ ve aidiyetlerin otomatik belirleyeni gören kavrayışı aşacak devrimci irade ve bilincin bütün mücadele araçlarıyla işçi-emekçi yığınlara taşınması gerekir. Milli, dini, ailevi, yerel, sosyal bağ ve aidiyetlerini adım adım aşan, sınıfsal aidiyeti ve daha kapsayıcı olarak emekçi kardeşliği aidiyetini öne çıkaracak ve kavga içerisinde örececek bir bilinç taşıma ile yüz yüzeyiz. Başarının birinci koşulu bu devrimci bilinç mayalanmasını gerçekleştirmektir. 21. yüzyıl devrimci dinamizminin başarısının koşullarından bir diğeri ise 20. yüzyılı aynen tekrarlamaya kalkmadan emperyalist-kapitalist sisteme karşı Doğu ve Batı'nın ilerici, devrimci, komünist dinamiklerinin enternasyonal mücadelesini yeni bir sentez ekseninde geliştirebilmektir. Doğu içine kapanmadan ve Batı karşısında dışlayıcı davranmadan kavganın birliğini yeniden hedeflemelidir. Ekim Devrimi, "sosyalizmi sadece gelişmiş kapitalist ülkeler kurabilir" iddiasına rağmen devrimlerin, özellikle de politik devrimlerin ağırlık merkezini Doğu'ya taşıyarak Avrupa merkeziliğini yıkıp Batı merkeziliğini aşarken, Batı'nın dünya devrimindeki dinamizmini ve rolünü küçümseyen ya da Doğu-Batı karşıtlığına prim veren bir yönelişe girmeden yaptı. Lenin, Ekim Devrimi'yle Batı merkeziliğini aşarken, Doğu merkeziliğini doğuracak, Doğu'yu kutsayacak bir ideolojik-politik yönelime asla girmedir. Tersine Doğu ile Batı'nın devrim-

ci dinamiklerinin ellerini tutarak kenetlemeyi hedefledi. Lenin'in bu yaklaşımı, "yerelden evrensel" perspektifini esas alan biz Kürdistanlı komünistlere bugün de ışık tutuyor.

DÜNYA KOMÜNİST PARTİSİ

Marks ve Engels zamanında Komünist Enternasyonal'in (Dünya Komünist Partisi'nin) ağırlık merkezi Avrupa'ydı; denilebilir ki Komünist Enternasyonal Avrupa merkezli doğup şekillendi. Ekim Devrimi ve ardından SSCB'nin kuruluşuyla birlikte Komünist Enternasyonal'in ağırlık merkezi Rusya'ya kaydı. Mao önderliğindeki Çin Komünist Partisi süreçte ayrı bir merkez yaratmaya yöneldi; kısmen etkili olsa da SBKP merkezli Üçüncü Enternasyonal gerçeğini tümüyle aşamadı. Troçkist IV. Enternasyonal faaliyeti bir başka merkez olma arayışındaydı ve fazlasıyla Avrupa merkezli bir dokuya sahipti. L. Amerika'da özellikle 1960'lı yılların başında SBKP, ÇKP ve Troçkist merkezli enternasyonale mesafeli davranan daha özgün bir deney yaşandı; sonraki yıllarda kıtadaki komünist partiler ağırlıkla giderek SBKP etkinliğindeki III. Enternasyonal'e yöneldilerse de L. Amerika devrimci hareketi yine de özgün duruşunu korudu.

Komünizm davası elbette sadece işçilerin sorunu değil, işçisiyle-emekçisiyle genel olarak halkın, halkların sorunudur. Ayrıca 2000'li yılların başında dünyaya bakıldığında, kapitalizmle birlikte işçi sınıfının oluşumu da artık tüm kıtalarda bir gerçeklik haline geldi. Dolayısıyla komünist partilerin varlığı artık sadece Batı Avrupa'nın ya da Kuzey'in değil, dünyadaki her coğrafyanın bir gerçeğidir. 150 yıllık çağdaş komünist hareketin, özellikle 20. yüzyıl komünist hareketinin ürünü olarak dev bir birikim oluştu. Artık deney sahibi "abi" komünist partilere ihtiyaç duyulmayacak kadar zengin bir birikimle yüz yüzedir komünist hareket. Deney sahibi "abi" partilerin önerilerde bulunup elinden tuttuğu genç ya da küçük komünist partiler türünden ilişkiler, yerini eşitlerin ama gerçekten eşit kardeşlerin karşılıklı zengin görüş, deney aktarımına ve eylem birliğine dayalı bir enternasyonal ilişkiye artık bırakmak zorundadır.

21.yy başında x ya da y komünist partisi merkezli komünist enternasyonal kurulamaz, kurulsa dahi geçmiş III. Enternasyonal'in karikatürü bile olamayacaktır. Günümüz komünist partileri fikren yani ideolojik-teorik olarak dünyasal/evrensel, fakat politik kalkış noktası olarak yerel-ülkesel-

bölgesel zeminlerde yeniden kurulmalı. Böylece x, y partisinin ya da x, y coğrafyasındaki komünist hareketin oluşturacağı merkezin etrafında şekillenen, onun sadece birer alt seksiyonu olan partilerden oluşan enternasyonal yerine, herkesin merkeze akış sağladığı ve merkezin organik bir parçası olarak davranacağı yeni bir Dünya Komünist Partisi hedeflenmeli.

Sonuç olarak; I., II. ve III. Enternasyonalları, üzerinde şekillenip büyüdükları ideolojik, siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkiler toplamındaki iklim nedeniyle ağır eleştirmiyor, anlıyor, kavıyoruz, ama değişen koşullarda yeniden ve aynen tekrarlanamayacaklarına da inanıyoruz.

Kürdistan komünist hareketi olarak, dünya komünist hareketini yeni bir enternasyonalin yaratılması için mücadele etmeye, bu yönde var olan mücadele ve çabaları ortaklaştırmaya ve özellikle her komünist partiyi ya da gücü, bulunduğu yerel coğrafyada bu yönde somut pratik adımlar geliştirerek Dünya Komünist Partisi'ne kendi rengini taşımaya çağırıyoruz. Öyle ki Dünya Komünist Partisi'nin büyük okyanusuna Marksizm zemininde her gücün kendi yerel ırmaklarını (farklılıklarını) taşımasıyla organik birliği hedefleyelim!

Bu hedef gerçekleştirildiği oranda hem Marksizme yeniden yaratıcı katkı gerçekleştirilecek hem de ideolojik alanda yeniden senteze varmada yol alınmış olunacaktır. Ancak o zaman Marksizme hem ciddi bir Doğu aşısı hem de Doğu-Batı sentezinde büyük adım olan Ekim Devrimi ve Leninizmi aynen tekrarlamak yerine yeniden üretilmesi gerçekleştirilerek Avrupa merkezilik de nihai olarak yıkılabilir. Bu başarılı olduğu oranda Marksizmin ve komünizm davasının büyük okyanusuna (sentezine) Che, Mao, Troçky, R. Luxemburg, Gramsci vb. önderlerin ve içerisinde yer aldıkları sınıf mücadelesinin yerel, bölgesel, kıtasal renkleri taşınabilir. Biraz ondan, biraz bundan türünden eklektik birliğin ya da aritmetik toplamın çok ötesinde yeni bir senteze (organik birliği) varılabilir.

Kürdistan komünist hareketi, Dünya Komünist Partisi'ne giden yolda Kürdistan'ın dört parçasında komünist hareketin birliği yolunda atılacak her adımın, Ortadoğu'da komünist hareketin birliği ve dayanışması yolunda bir hamle olacağına inanır.

Kürdistan komünist hareketi olarak, Marksizm ve Leninizmin yeniden yaratıcı üretiminde Arabi, Türki, Latin Amerikani, İtalyani, Hindistani vb. yorumuyla karşılıklı ilişki ve etkileşim içerisinde Kürdi/Kürdistani yorumu-

nu başta bu bildirge ile olmak üzere hedefliyoruz. Bu, dünya çapında hedeflenen yeni senteze Kürdistan coğrafyasından özgün katılımdır.

Kürdistan komünist hareketi olarak, bu sorunla bağlantı içerisinde, Lenin Marks'a/Marksizme nasıl yaklaştıysa, dünya komünist hareketi de Lenin'e/Leninizme öyle yaklaşmalı diye çağrıda bulunuyoruz.

Ekim Devrimi ve Lenin'in yaşamını yitirmesinin üzerinden yüz yıla yakın bir zaman geçti. Lenin sonrası özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında neler gelişti, değişti, olgunlaştı? Bunlar derinlikli olarak analiz edilmeden, Ekim Devrimi ve Lenin'i aynen tekrarlamakla Marksizm ve Leninizme dogmatik yaklaşım aşılamaz. Marksizm ve Leninizme hiç yaratıcı katkı olmadı mı? Oldu. Che ve yoldaşlarının L. Amerika'daki özgün arayışları, Mao'nun Çin devriminde sergilediği özgünlük, Gramsci'nin kent merkezli toplumda geliştirdiği özgün siyaset felsefesi vb. biliniyor. Yerel katkılar/girdiler bakımından örnekler çoğaltılabilir, fakat hem sözü edilen kimi yerel katkıların da giderek aşındığı/aşıldığı gerçeği var hem de özgün yerel katkıların ötesinde örgüt/örgütlenme teorisi başta olmak üzere evrensel yeni katkılar ihtiyaç olarak kendini dayatıyor.

Lenin gerçek bir siyaset dehasıydı. Geçmişe ve geleceğe bakışta, kopuş ile sürekliliği bir bütünün parçaları olarak ele alıp bütünlüklü yaşamıştı. Lenin Marksizmi temel alırken sürekliliği, II. Enternasyonal'le yollarını ayırırken de kopuşu güncelleştirmiş ve yaratıcı yeniden üretimle kopuş ile sürekliliğin köprüsü olabilmiştir. 21.yy başında dünya komünist hareketi, artık belirleyici gücüyle yeni bir sosyal demokrat harekete evrilen 20.yy komünist hareketiyle yollarını ayırarak kopuşu gerçekleştirmeli ve Marksizmi esas alıp ona yaratıcı yeniden katkı ile de sürekliliği sağlamalıdır. Ya sağlayacağız ve dağın arkasını yani 21.yy sosyalizminin belli başlı çizgilerini topluma net, anlaşılır ve ikna edici bir tarif ve devrimci ruhla sunacağız ya da sanayi uygarlığının bunalımına dönüşen kapitalizmin bunalımı kendisiyle birlikte insanlığı da yok oluşa sürükleyecektir.

20. yüzyıl komünist örgütlenmesi, dünya çapında devrimci değişimlerin dinamiği oldu. Ancak başta Lenin'in partisi SBKP olmak üzere aynı komünist örgütler/partiler ve yaratılmalarında belirleyici rol oynadıkları sosyalist rejimler, süreç içinde bürokratikleşen, donuklaşan halleriyle kendilerini tekrarlayan yapılarla dönüştüler, iddia kaybına uğradılar, büzülerek yıkıldılar.

20. yüzyıl komünist örgütlenmesinin öne çıkan bir diğer özelliği; süreç içinde az ya da çok tüm komünist partilerde merkezler tanrı, genel sekreterler peygamber katına çıkarıldı. Bunu başka faktörlerle birlikte esas olarak katı merkeziyetçi yapılanma üretti. Komünist felsefe, ideoloji ve siyasal hedeflerle bağdaşmayan bu özellik aşılamadı.

20. yüzyıl komünist örgütlenmesinde disiplin ile özgürlük dengesi, disiplin içerisinde özgürlük üzerine kurulmuştu. Her şey insan ve insanın özgürlüğü için yapılmıştı, ama parti ve sosyalist rejimlerdeki katı disiplinin sınırları içerisinde özgürlük yaşam alanı bulamayıp süreçte boğuldu. Dahası özgürlüğü boğan disiplinin kendisi de oksijensiz kaldığından kendiliğinden çöktü. Gerçekten de çelik disiplinle örülmüş parti ve sosyalist devletlerde, dev ordu ve istihbarat ağlarına rağmen rejimler kendiliğinden yıkıldılar. Yıkılmada başka faktörlerle birlikte örgüt dokusunda dışsal olan disiplinin de rolü vardır.

Benzer bir gelişme, örgüt işleyişinin bugün de vazgeçilmez ilkesi olan demokratik merkeziyetçi işleyişte yaşandı. Demokrasi ile merkeziyetçilik dengesi hep merkeziyetçilik esas alınarak kurulduğundan, demokrasi yaşam alanı oluşturmakta zorlandı ve örgüt dokusu içerisinde sürekli küçüldü.

20. yüzyıl komünist hareketi, özellikle de Lenin'in partisi başlangıçta dünyanın en demokratik örgütüydü. Komünist partiler "bürokratikleşeceğim, merkezi tanrı katına çıkartacağım, halkın yerine partinin iktidarını kuracağım..." diyerek yola çıkmadılar ama süreçte böyle oldular! Neden? Dünya komünist hareketi, 20. yüzyıl örgütlenmesinin teorisini ve pratiğini sorgulayarak bu sorunun yanıtını üretmekle yüz yüzedir.

Kürdistan komünist hareketi, başta Leninist örgüt modeli olmak üzere 20. yüzyıl komünist örgütlenmesini anlıyor, kavriyor, fakat gelişen, değişen, olgunlaşan dünya ve ülke koşullarında aynen tekrarlanmaması gerektiğini de belirtiyor.

Kürdistan komünist hareketi, dünya komünist hareketini Leninist örgüt başta olmak üzere 20. yüzyıl komünist örgüt teorisini yaratıcı katkı ile yeniden üretmeye çağırır. Daha somutta; partinin değil halkın iktidarını, parti işleyişinde doğrudan demokrasiyi ve kadrolardan öteye yapının demokratik işleyişini, merkezin yukarıdan aşağıya yerelleşmesi yerine yerelin merkezileşmesini, disiplin içerisinde özgürlük yerine özgürlük içerisin-

de disiplini ve bunların organik birliği olarak merkezde değil gövdede güçlü örgüt/örgütlenme modelini evrensel ve özgün çizgileriyle yaratma göreviyle yüz yüze olduğumuzu belirtir.

Emperyalizmin ve sermayenin son yıllarda artan yoğunlukla başvurdukları “demokrasi, özgürlük” oyununu bozacak, emperyalizmin ve sermayenin artan saldırganlığı karşısında dinamik bir örgüt ve güçlü bir merkeze geçmişten daha fazla ihtiyaç duyuluyor. Güçlü merkez ama gücünü örgütün gövdesinde yoğunlaştıran ya da oradan alan bir merkez; güçlü ama İngilizcedeki center, Kürtçedeki navend misali orta ya da gövdeyi temsil eden güçlü merkez; partide ideolojik, politik, felsefi güç ve birikimi sadece merkezde değil, asıl örgütün gövdesinde yoğunlaştıran bir örgüt! Merkezin despotluğu kadar yerelin derebeyliğine karşı da bariyer olabilecek, gövdede güçlü komünist bir örgütlenme; dahası örgütün örgüt yaratıcılarını (yani kendi örgütleyicilerini) örgütleyip esir alamayacağı, kendini sürekli aşan bir örgüt!

Örgüt bir yanıla devrimci irade ve disiplin ise, disiplin içerisinde özgürlüğü esas alan 20. yüzyıl komünist örgütlenmesinin tersine 21. yüzyıl komünist hareketi özgürlük içerisinde disiplini esas alan; bununla disiplini örgüt işleyişinde ve kadro yapısında içselleştirilmiş bir doku haline getirerek disiplini dışsal bir öge olmaktan çıkartan, çıkartabilen; oluşturulan merkezleri yukarıdan aşağıya doğru örgütlenerek yerleşen 20. yüzyıl deneyimi olarak merkezin yerleşmesinin tersine yereli her açıdan adım adım merkeze doğru büyüterek (merkezleştirerek) merkezde organik birliği sağlayan bir komünist örgütlenme! Bu örgüt, belli başlı çizgileriyle bütünlük içerisinde gövdede güçlü bir örgüttür.

TOPLUMLARIN DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜMÜNDE SANAT VE EDEBİYATIN İŞLEVİ

Kültür oldukça geniş bir kavram olup insanın maddi ve manevi yaşamının bütün alanlarını kapsar. Mimari kültürden giyim, yemek, ürün yetiştirmeye, din kültüründen siyasete varana kadar yaşamın tümünü içerir. Siyaset kültürü hariç tutulursa diğer kültürel alanlarda ideolojinin doğrudan ya da çıplak yönlendiriciliği olmaz. Fakat dolaylı da olsa ideolojik, felsefi içeriği olmayan hiçbir kültürel alan yoktur.

“Sanat ve edebiyatın ideolojik mesajı olmaz” diyenler yanılığı içerisinde-

dedir. Sanat ve edebiyat ideoloji dışı değildir. Tarihte tüm büyük sanatçı ve edebiyatçılar sınıflar arası çelişki ve çatışmaların derinleştiği, siyasal, sosyal, ekonomik kavganın şiddetlendiği toplumsal koşullardaki kavganın içerisinde ve taraf olarak davrandıkları için büyük sanatçı, edebiyatçı olabilmişlerdir. Gorki, Tolstoy, V. Hugo, Neruda, Picasso, Cegerxwîn, Nazım, Ruhi Su, Yılmaz Güney vb. Bu büyük sanatçıların çoğunluğu aynı süreçte (Gorki, Picasso, Nazım, Cegerxwîn) komünist partisinin dolayısıyla siyasetin aktif yöneticileri ya da neferleridirler. Liberal, milliyetçi ya da komünist sanatçıların tümü edebiyat aracılığıyla ideolojik, siyasal mesajlarını halka taşımışlardır. Sanatlarıyla devrimci propagandayı ısıtıp renklerini parlatarak halka iletmişlerdir.

İdeolojik-politik içerikten tümüyle yoksun bir sanat ve edebiyat yoktur, olamaz. Sanatla ideolojik, siyasal mesaj taşımaya "hayır" diyerek karşı çıkanlar, sermaye ve onun rejimlerinin hizmetinde ideolojik bir tutum sergileyerek ideolojisizleşmeyi savunanlardır. Toplumsal sanattan uzaklaşanlar, eski sosyalist rejimlere, liderlerine ve genel olarak sosyalist değerlere saldıranlar, "Bakın bunları nasıl da eleştiriyoruz!" diye sermayeye ve rejimlerine mesaj veriyorlar.

1789 Fransız Burjuva Devrimi ve 1917 Ekim Sosyalist Devrimi başta olmak üzere belli başlı tüm devrimlerde sanat, edebiyat, felsefe ve siyaset karşılıklı birbirini etkileyerek hatta besleyerek gelişmişlerdir. Yani birbirinden kopuk değil, geçişlidirler. 14. yüzyıldan başlayarak gelişen hümanizm, rönesans, reform, 18. yüzyıl aydınlanması ve nihayet 1789 Burjuva Devrimi... Yani 1789 Burjuva Devrimi gökten zembille inmedi. Sanatın, edebiyatın ve felsefenin halkları uzun soluklu değişim-dönüşüme hazırlayıcı işlevleri olmasaydı değişim-dönüşümde keskin virajı temsil eden toplumsal devrimler olmazdı. Gerek 18. yüzyıl aydınlanmasının, gerek uzun yılları kapsayan Rus devrimci, hümanist, anarşist sanat, edebiyat ve felsefesinin halkları değişime hazırlayan işlevini arkalamasaydı 1917 Ekim Devrimi gerçekleşmezdi.

Toplumları uzun soluklu değişime hazırlamada sanat ve edebiyatın işlevi belirleyiciyken, başka bir ifadeyle siyaset disiplininin daha etkin iken, keskin virajı temsil eden radikal siyasal-toplumsal değişimde/devrimde ise siyasetin işlevi belirleyicidir. Sanat-edebiyat ile siyaset geçişli olmalarına karşın, böylesine özgün işlevleri de vardır.

Siyaset ile aydın ilişkisi tarih boyunca hep sorunlu olmuştur. Bu sorun şahıslardan ziyade sanat ile siyasetin özgün dokularından gelir. Sanat-edebiyat dinamiği olarak aydının, gerek özgün alanlarının gerekleri, gerekse özgürlüğüne düşkün yapısı ile siyasetin yapısından gelen sınırlama, disiplin ve daha başka sorunlar... Aydınların üretimine siyaset gözlüğü ile sınırlama getirmek, hele de parti adına sanatsal-edebi üretime dönük reçete sunmak, aydının özerk üretim alanını daraltır ve bu yaklaşım yanlıştır. Tersinden siyaset de aydınının üretimi karşısında yanlış veya doğru demeye özgürlüğüne sahip olabilmelidir.

Aydını tanımlamak zordur. Okumuş, diplomalı doktor, avukat hatta profesör ünvanlı olmak ile aydın olmak farklı şeylerdir. Aydın olmak kavga adamı olmak demektir vurgusu da yetmiyor. Hitler, Mussolini, Kenan Evren, Bush, Ahmedinejad vb. hizmetinde kavga veren sayısız akademisyen, prof. ön takılı bilim adamı olmuştur. Bunlara burjuva aydın demek bile sorunludur. Olsa olsa bunlar gerici diplomalılar olurlar. Eğer bunlara aydın denilirse, Tolstoy, Neruda, Nazım, Cegerxwîn vb. ile bu alandaki sayısız adsız kahramana haksızlık edilmiş olur. Ta 14. yüzyılda

“Ben sanatçiyim geldim buraya
Mirlerin sesi var olduğu sürece

Ne kiliseye giderim ne de camiye” diyebilen Feqiyé Teyran’a haksızlık edilmiş olur.

Üniversitelerin giderek ‘bilgi süper marketi’ne, bilim insanlarının da giderek ‘bilgi satış memuru’na dönüşmeye başladığı, sanat ve edebiyat alanındaki yaratıcılığın tüketim kültürünün bir parçası haline getirilerek ticari boyut kazandığı, büyük sermaye gruplarının kültürel kurumlarının sponsorluğunu alamayan eserlerin topluma ulaşmada ciddi zorlandığı bu tarihi evrede ilerici, devrimci toplumsal nitelikli sanat-edebiyat dinamikleri yaşam kavgası veriyor.

Kürdistan komünist hareketi bu koşullarda sanat dinamiklerini ve bu alanda sorumluluk duygusuyla davranan herkesi;

Devlet patentli sanata ve sermaye gruplarının sponsorluğuna dayanan sanat-edebiyat kuşatmasına karşı tavır almaya;

“Sanat sanat içindir” bakışını reddederek sanata yeniden ilerici, devrimci aşığı gerçekleştirmeye;

Sanat-edebiyatta akıl ile duygunun, eleştirel çözümleme ile hayal gü-

cünün sentezine dayanan devrimci romantizmi yeniden geliştirmeye;

İşçileri, gençleri, emekçi kadın ve köylüleri rejime olduğu kadar kapitalist sömürü düzenine karşı da kışkırtan, sloganların ötesinde bu kışkırtmayı sanatsal içerikle derinden işleyen toplumsal sanatı yeniden üretmeye;

Kendi üretimini canlı yaşam içerisinde gerçekleştirmek yerine salt “arşivlerin talan edilmesi”ne dayandırılan post-modern edebiyata karşı tutum olarak, işçi-emekçi kökenli ya da emekçilerle kader birliğini kurmuş organik aydın kuşağını geliştirip güçlendirmeye;

Kürdistan özgülünde Baba Tahir, Feqiyé Teyran, Ehmedé Xanî, Qadrîcan, Yılmaz Güney ve Cegerxwîn’lerin açtığı yolda yürümeye, onların ulusal özgürlük ve sosyalizm ideallerini çağdaş içerikle sanat ve edebiyatta yeniden içselleştirmeye ÇAĞIRIR.

MEZOPOTAMYA, DOĞU-BATI UYGARLIĞI VE YENİ BİR SENTEZ ARAYIŞI

Dünya kültürünün beşiği ve ilk tanrısal inançların boy verdiği topraklar, genelde Büyük Doğu, özelde “Verimli Hilal”dir. Toprağı işlemek kültürel üretimin ilk ve temel adımıysa, bu ilk adımı atan Mezopotamya ve daha kapsayıcı olarak da Doğu halklarıdır. Mezopotamya (Verimli Hilal) dünya uygarlığının ilk beşiğidir, kültür ve bilimin ilk filizlendiği coğrafyadır.

İnsanlığın uygarlık yürüyüşünün birinci halkasını Antik Mezopotamya-Mısır; ikinci halkasını Antik Hint-Çin ve Maya-Aztek; üçüncü halkasını ise Yunan-Roma temsil eder. Antik Yunan-Roma uygarlığının gün ışığına çıkması, Antik Mezopotamya-Mısır uygarlığından epey sonradır. Bir başka açıdan bakıldığında ana uygarlığı Mezopotamya-Mısır; Büyük Doğu ve Güney uygarlığını Mezopotamya-Mısır, Hint-Çin, Maya-Aztek; Antik Batı uygarlığını ise Grek-Roma simgeler. Hem Büyük Doğu/Güney hem de Batı uygarlığı öncelikle Mezopotamya-Mısır’dan etkilenip beslenmiş, sonra ikinci adımda karşılıklı geçişlerle birbirlerini etkileyip inşa etmişlerdir. Dicle-Fırat havzası ile Nil’in de aktığı Akdeniz havzası, tarihte halklar/toplumlar arası ortak kültür ve sentezin önemli odaklarıdır. Tarihte, Mezopotamya-Mısır, kültür ve bilimin ilk filizleriyle; Yunanistan, ilk felsefe ve bilimsel çalışmalarıyla; Roma, daha çok savaş sanatı, hukuk ve mü-

hendislikle özdeş anılmaktadır. Modern Batı ve genelde kapitalist sanayi uygarlığı esas aradığını Roma'da bulmuştu. Ve sanayi uygarlığının Batı merkezliliği de modernist disiplini de başka faktörlerle birlikte buradan gelir. Zaten insanın başına ne geldiyse, birincisi özel mülkiyete geçiş, ikincisi ise Roma mühendisliğinin başat disiplin haline getirilmesindedir.

Kültürler, uygarlıklar tarih içerisinde geçişlidir, iç içe geçmiştir. Bakıldığında, hiçbiri homojen, katıksız değil, hepsinin orijinal dokusu karşılıklı geçişlerle farklılaşarak, yekpare olmaktan çıkarak melezleşmiştir. Bu melezleşme ya da sentezleşmenin ilk adımı öncelikle Mezopotamya-Mısır arasında ve bunu takiple Mezopotamya-Mısır-Anadolu-Hindistan-Çin'deki (Büyük Doğu) uygarlıkların karşılıklı geçişlerle birbirlerini etkileyip inşa etmesiyle gerçekleşti.

Klasik Yunan-Roma felsefesi ile Mezopotamya-Mısır kültür ve bilimi (Doğu ile Batı) arasında tarihteki ilk büyük sentezleşme ise epey sonra gerçekleşmiştir. Bu adım genel olarak Doğu'nun kültürü ile Batı felsefesinin ilk ciddi buluşmasıdır. Bu buluşmada ana zemini özelde Mezopotamya-Mısır, genelde ise Büyük Doğu uygarlığı oluşturur. Antik Yunan-Roma'nın beslenip üzerinde yükseldiği uygarlık Büyük Doğu uygarlığıdır. Avrupa merkezli tarih disiplini Antik Yunan ve Roma'yı öne çıkarırken, Antik Mezopotamya, Mısır ve Büyük Doğu'yu sistemli bir biçimde göz ardı etmişlerdir.

Artık, Avrupa ile Asya (özellikle de Ortadoğu) yani Mezopotamya, Pers, Komagene, Mısır, Anadolu, Yunan, Roma'da kültür, bilim ve felsefe geçişli olup karşılıklı girdilerle birbirini tamamlayıp inşa etmişlerdir. Yunan uygarlığı içerisinde Mezopotamya-Pers uygarlığı; Mezopotamya-Pers uygarlığı içerisinde Yunan; Roma uygarlığı içerisinde Mısır-Anadolu; Mısır-Anadolu uygarlığı içerisinde de Roma vardır. Daha kapsayıcı olarak kültür, bilim ve felsefe alanında Batı Doğu'yu, Doğu da Batı'yı içerir. Kültürler, uygarlıklar tarih boyunca geçişli olmuşlardır. Bunun tipik örneklerinden biri olarak Roma İmparatorluğu'nun Asya'da doğulaşmasıdır.

Dinler de bu geçişin dışında kalamazlardı. Üç büyük semavi din olan Musevilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık da Verimli Hilal'de doğup geliştiler ve birbirinin devamı olarak geçişli olup üçü de tek tanrılı dine ilk geçiş temsil eden Zerdüş'ten beslendiler.

Doğu-Batı ayrımı ya da karşıtlığı, özel mülkiyetin, sınıfların, sömür-

nün, baskı aracı olarak devletin ve dolayısıyla siyasetin tarih sahnesinde yer almasıyla paralel amaçlı geliştirilmiştir. Halen de geliştiriliyor.

Tarihte Doğu-Batı karşıtlığının belli başlı kilometre taşları; Med-Yunan-Pers savaşları, Hıristiyan-İslam ayrımı, Roma İmparatorluğu'nun yıkılması ve ortaçağın bitişi, Batı'nın geliştirdiği sömürgecilik ve nihayet emperyalist-kapitalist Batı'nın sömürü ve hegemonya amacıyla Doğu'yu "öteki"leştirerek dışlamasıyla bunu doruğa vardırmasıdır.

Kürdistan komünist hareketi, 21. yüzyıl başında tarih ve uygarlığın yeniden yön arayışında olduğunun altını çizer ve devrimci değişimden yana dinamikleri tarih ve uygarlığa yeniden içerik katma mücadelesine çağırır. Doğu-Batı uygarlığının "karşıt" olduğu ve "uygarlıklar arası çatışma" iddialarını, uygarlıklar sorununda Avrupa merkezli şekillenen çarpık tarih bilincinin ve demagojik, yanıltıcı propagandanın ürünü olarak görüp reddeder. Asıl çatışmanın kapitalizm ile insanlık arasında olduğunu belirtir. Günümüzde emperyalist kalemşörlerin "uygarlıkların çatıştığı ve asla bağdaşmayacağı" iddialarının, genelde Doğu'yu ve özeldde İslam toplumlarını yeniden "öteki"leştirmeyi, 21. yüzyıl başında köklü bir şekilde yeniden mayalanan sınıflar (ezenler ile ezilenler) arası mücadeleyi hedefinden saptırmayı amaçladığını belirtir. Ve bu hedef saptırmanın ana unsuru olan Batı merkeziliğini (maddiyatçı, bireyci, beyaz ırk ve Hıristiyan tahakkümcülüğünü) tüm yönleriyle reddedip yığınlar nezdinde teşhir ederken, buna alternatif olarak öne çıkarılan Doğucu, Asyai, İslamcı anlayışları da reddeder.

Batı sömürgeci, fetihçi zihniyeti Doğu'yu hep araştıracak, gözlemlecek, beslenecek ve sömürülecek bir nesne olarak görüp kendine "şarkta kuruculuk" misyonunu yükledi. Öncelikle bunu reddediyoruz. Tarihte, özellikle de yakın tarih olarak 20.yy'da Doğu ve Güneyli halklar kendi tarihlerinin öznelere olduklarını kanıtladılar. Batı emperyalizmine karşı kavganın içerisinde kendilerini kurabileceklerini ispatladılar, yeniden bunu ispatlamaya hazırlanıyorlar. Kürdistan komünist hareketi, 21.yy'da yeni bir uygarlık mücadelesinde Doğu ile Batı halklarının/toplumlarının karşılıklı girdilerle kuruculuk rollerinin altını çizer, halkları bu uğurda mücadeleye çağırır.

Kürdistan komünist hareketi, kapitalist sanayi uygarlığı ile birlikte Batı merkeziliğinin de aşılması için uygarlıklar arası çok yönlü ve özgür geçişlerle

yeni bir senteze varılabileceğine ve ancak ana uygarlıkla barışık olarak Doğu-Batı sentezinin gelişebileceğine inanır. Yeni senteze giden yolun yeni Ekim Devrimlerinin yol açacağı sosyalizmle açılacağını ve süreçte kültür egemen komünist uygarlıkla derinleşebileceğini belirtir.

Kürtler de Ermeniler, Araplar ve Asuriler gibi Mezopotamya'nın yerleşik halklarından. Kürt halkı ve Kürt halkının oluşum sürecinde karşılıklı etkileşim sürecinde bulunan halklar, Mezopotamya uygarlığının yaratıcı dinamikleridir. Özellikle Hurriler, Doğu ile Batı arasında kültürel köprü işlevleri nedeniyle tarihte önemli bir yere sahipler. Mezopotamya kültürünün Hitit, Filistin ve Fenike toplumlarına ve dolaylı olarak Yunan ile Batı dünyasına taşınmasında önemli rol oynadılar.

Tarihsel kökünü bir yandan ülkemizde Feqiyé Teyran'dan Cegerxwîn'e uzanan yurtsever-emekçi-sosyalist damara, diğer yandan Marksizm ve bilimsel sosyalizm kuramına dayandıran Kürdistan komünist hareketi, dünyadaki köklü devrimci dönüşüm ile organik ilişki içerisinde Kürdistan'da değişimi hedefler.

BÖLGEMİZ

KÜRDİSTAN VE ORTADOĞU'DA SINIRLAR HALKLARIN İRADESİNE RAĞMEN BELİRLENDİ

Kürdistan 1639 Kasr-ı Şirin Anlaşması'yla önce Osmanlı ve İran imparatorlukları arasında ikiye bölündü. Tarihteki bu ilk bölünmeden epey sonra I. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonunda dörde parçalanması gerçekleştirildi. İngiltere ve Fransa ile bölgenin sömürgeci/ilhakçı devletleri, bu ikinci parçalanmanın esas sorumlularıdır.

İngiltere ile Fransa emperyalist devletleri sadece Kürdistan'ın değil, genelde Ortadoğu özelde Arap coğrafyasında halkların iradesini hiçe sayarak, tamamıyla kendi emperyal çıkarlarına ve güç dengelerine uygun yeni sınırları harita üzerinde adeta cetvelle çizdiler. Bununla halklar/toplumlar arası din ve etnik yapı farklılıklarını gerektiğinde kullanabilecek çelişkilerin zeminini hazırladılar. Kürdistan ülkesi dörde bölünürken, Arap coğrafyasında bağımlı 20 civarında işbirlikçilikten de öte kukla devletçikler oluşturuldu. Emperyalizm bütün bunlarla bölge halklarının kendi tarihlerini kendilerinin yapabilme haklarını ellerinden almak istedi, halen de bunda ısrar ediyor.

II. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nda Sovyet Kızıl Ordusu'nun desteğiyle kurulan Mahabad Kürt Cumhuriyeti ve Azerbaycan Halk Cumhuriyeti (İran), Kızıl Ordu'nun ABD ve İngiltere tarafından verilen ulti-matom sonucu çekilmesiyle yıkıldı. Bu yıkılıştta asıl sorumlu İngiliz ve ABD emperyalizmidir. Kürt/Kürdistan sorununda emperyalizmin günahları bunlarla sınırlı değil. Kürt halkına ağır bedellere mal olan 1975 Cezayir Anlaşma-sı'nda ve 1991'de Saddam rejiminin Kürt halkını kitlesel olarak zorla top-raklarından sürmesinde, ABD emperyalizminin izlediği siyaset de İran, Irak devletleri kadar sorumludur.

Kürdistan komünist hareketi, emperyalizmin bölgeye dönük yeni plan ve hesaplarını ancak halkların ve onların birleşik siyasal iradelerinin bo-zabileceğine inanır; Kürt halkının ve genelde Ortadoğu halklarının iradesi dışında belirlenmiş coğrafik-siyasi haritayı tanımaz. Kürdistan'ın ve Kürt halkının birliğini tarihsel bir hak olarak görür. Kürdistan'ın parçaları ara-sında ulusal demokratik ve komünist hareketin politik dayanışmasının ge-liştirilmesini savunur.

21.YY'DA EMPERYALİSTLER ARASI EGEMENLİK KAVGASININ ALANI ASYA KITASI

Emperyalist güç merkezleri arasında pazar paylaşım kavgası yeniden kızışıyor. Bu kavganın esas alanı genelde Asya kıtası, özeldde Ortado-ğu'dur. ABD-İngiliz emperyalist bloku 21.yy'da "Asya'ya hükmeden dün-yaya hükmeder" düsturuyla hareket ediyor. Asya dünya fosil enerji kay-naklarının ve nüfusunun büyük çoğunluğunu barındırıyor. Emperyalist-ka-pitalist düzenin yaşamsal bağlılığının bulunduğu fosil enerji kaynaklarının (petrol, doğalgaz vb.) genelde Asya, özeldde Ortadoğu'da bulunması, ABD emperyalizminin önce Afganistan, ardından Irak'ta askeri işgale girişmesi-nin esas nedenidir. Amaç, enerji kaynakları ve hatlarının bulunduğu/geçti-ği coğrafyayı yeniden denetim altına almaktır. Amaç, bir kez daha varlığı-nı ve gücünü Batı'ya dayatan Asya'yı yeniden "kalıba sokmak", denetle-mektir. Amaç, Rusya'yı kuşatmaktır. Amaç, kapitalist üretim ve tüketimi bölgesel savaşlarla dengeye getirmektir. Çünkü savaş emperyalizm için aynı zamanda "kamusal büyük projeler" işlevini de görür. Emperyalist-ka-pitalist sistem savaş olmadan yaşayamaz. Kapitalizm savaşla doğdu ve bü-yüdü. Ruhunda ve dokusunda savaş var. Nihayet amaç, "önleyici vuruş"

taktiğiyle hem savaşın kendi ülkesinin sınırlarının çok ötesinde cereyan etmesini sağlamak hem de dünyada kaos, terör ve savaş halini diri tutarak asıl dipten gelen sınıflar savaşını, mülksüzlerin mülklülere karşı savaşını gölgelemektir. Asya'ya, Ortadoğu'ya "demokrasi, özgürlük" götürme propagandası ise sadece işgal siyasetinin örtüleridir.

ABD-İngiliz bloğunun NATO'yu ısrarla Doğu'da üslenmeye kaydırması ve Karadeniz, Güney Kafkasya ve Orta Asya'daki askeri, siyasi, ekonomik hamleleri Avrasya Stratejisi'nin ön adımlarıdır. ABD bu ön adımları dayanak yaparak ve 11 Eylül 2001'in sağladığı lehte sıcak politik ortamı da fırsat bilerek Afganistan'da, ardından Irak'ta açık işgale girişmiştir. İşgal ettiği bu ülkelerden kolu-kanadı kırılmadan çıkabilirse işgal sırası başka ülkelere gelecektir.

Emperyalizmin dostu-düşmanı yok, çıkarları var ve çıkarlarına göre dost ile düşman değişkenlik gösterir. ABD emperyalizmi Kürt halkının ve Arap halkının "özgürlüğü" için değil, kendi çıkarları için Irak'ı işgal etmiştir. ABD'nin gerek dünya çapında, gerekse de Irak ve Ortadoğu'da geliştirdiği savaş, işgal ve tankların gücüyle "özgürlük" ,istikrar" ihraç etme stratejisinin açmazları derinleşiyor, 20. yüzyıl Almanya'sının konumuna düşmesinin verileri güçleniyor.

Kürdistan komünist hareketi, ABD emperyalizmini Kürt halkının "dostu" olarak görüp propaganda edenleri uyarmayı görev bilir ve emperyalist ABD'nin ipiyle kuyuya inilemeyeceğinin altını çizerek. Kürt ulusal hareketini emperyalizme karşı dinamik tutum almaya çağırır.

Kürdistan komünist hareketi, Ortadoğu'ya sadece Kürt halkının gözü ve çıkarlarından hareketle bakmaz. Arap, Fars, Azeri, Türk, Ermeni, Çerkes vb. halkların çıkarlarını, Kürt halkının çıkarlarıyla bütünlüklü olarak görür ve savunur.

Kürdistan komünist hareketi, genel olarak Kürt ulusal demokratik dinamizminin Ortadoğu çapında büyük bir değişim potansiyeli barındırdığına inanır. Bu potansiyelin emperyalist siyasetin bölgedeki yedek gücü haline gelmesini önlemenin Kürdistan ve bölge komünist, devrimci, ilerici siyasetinin görev ve sorumluluğu olduğunun altını çizerek. Kürt değişim potansiyelini Kürt halkının ulusal özgürlük-sosyalizm mücadelesinin ve bölge halklarını demokrasi-sosyalizm kavgasının dinamizmi haline getirmek için herkesi göreve çağırır.

'MİLLİ YARAR' SİYASETİ SÜREKLİ DÜŞMAN ÜRETİR

Her ulus, hatta devletle sınırları çizilmiş her coğrafya, kendi "milli tarihi"ni yazıp öne çıkardı. Her "milli tarih" illa ki az ya da çok komşu halkların, ulusların, coğrafyaların kültürel, siyasal, bilimsel değerlerini (tarihlerini) kendisine mal ederek yazıldı, halen de yazılıyor. Her "milli tarih" kendini yazmakla kalmaz, "kendim" diye yazılan tarihte başkalarının değerlerini kendine mal eder. Bu kendine mal etmede, başta Ortadoğu ve Akdeniz havzasında tarih boyunca kültürlerin geçişli olmasının rolünün yanı sıra esasen milliyetçiliği bayraklaştıran "milli yarar" siyaseti belirleyici rol oynamıştır. Bunu en kapsayıcı olarak da Avrupalı burjuva tarihçiler dünya tarihini Avrupa merkezli perspektifle yazmakla gerçekleştirdiler.

"Milli yarar" eksenli bir siyasetle ne dünyanın ne de Ortadoğu'nun sorunlarına halklar lehine bir çözüm getirilemez. Çünkü her devletin, her ulusun "milli çıkarları", başta komşuları olmak üzere bir başka devletin ya da ulusun/ulusların "milli çıkarları"nı az ya da çok mutlaka zedeler. Devletler ya da uluslar arasında son 200 yıldır devam eden kanlı boğazlaşmaların asıl nedeni herkesin kendi "milli çıkarları"nı komşularının ve başkalarının "milli çıkarları" aleyhine genişletme arayışıdır. Bu "milli yarar" eksenli siyaset dost değil düşman üretir ve milliyetçi propaganda ile "düşman"ı yığınların zihninde sürekli diri tutmayı amaçlar. Şovenizm olarak etnik merkezlik, "öteki"ne bakışın ya da "ötekileştirme"nin temel koşuludur. Millî yarar siyasetinin doğası gereği dost değil düşman üretmesi buradan gelir.

Türkiye, İran gibi rejimler "milli yarar" gerekçesiyle Kürt ulusunu ve diğer ulus ile ulusal azınlıkları baskı altında tutar; Ermeni katliamı "milli yarar" siyaseti gereğince yapılır; İngiltere, Fransa "milli çıkarları" için Asya ve Afrika'yı sömürgeleştirir; ABD "milli çıkarları" için Irak'ta kanlı bir işgale girişir; Irak ile İran yine karşılıklı "milli çıkarları" için 8 yıl birbirleriyle savaşırlar!..

Son yüz yıldır Ortadoğu'da "milli siyaset" in gereği olarak halklar birbirine boğazlatıldı. Sonuç: Çözüm değil, her defasında çözümsüzlük derinleşti. Herkesin "milli yarar" temelinde geliştirdiği siyaset halklara, toplumlara barış, demokrasi ve özgürlük değil, yoksulluk, gerici dikta rejimleri

altında ağır siyasi baskılar ve sonu gelmeyen savaşlar üretti, üretiyor.

Ortadoğu'da nasıl ki "milli yarar" siyaseti çözüm getirmiyorsa, dini referanslı siyasal projeler ve esas olarak şeriat düzeni de halkların, toplumların sorunlarını çözme ve halklar arası büyük kardeşliği yaratma gücünden ve felsefesinden yoksundur. Kendi içerisinde bile kökleri çok eskilere dayanan ve günümüzde de devam eden Şia-Sünni ve daha bir dizi alt mezhep ile tarikatlar arası kanlı kavgalarıyla bölünmüş İslam ve elbette siyasal İslam coğrafyamızın sorunlarını çözemez. Özellikle emperyalist "Yeşil Kuşak" projesinin ürünü olan siyasal İslam ve dini referanslı rejimler, Batı emperyalizmine göbekten bağımlılıkları nedeniyle ayrıca yakın tarihte sürekli çözüm değil çözümsüzlük ürettiler.

Batı emperyalizminden medet ummak, Batı modernizmi ile onun kalıncımacı ekonomik politikalarını kurtarıcı olarak görmek bir başka açmazdır. Batı emperyalizmi ile işbirliği siyasetinin halklara kurtuluşu getiremeyeceği, klasik sömürgecilikten günümüze kadar tarihte kanıtlanmıştır.

Kürdistan komünist hareketi, bu genel perspektifin ışığında, emperyalist, sömürgeci, ilhakçı şoven milliyetçilikle yani emperyal emelleri olan milliyetçilik ile ulusal olarak var olma mücadelesi veren baskı altındaki ezilen ulus milliyetçiliğini ilkesel olarak birbirinden ayırır. Emperyalizme, sömürgeci ve ilhakçı rejimlere karşı mücadele veren ezilen ulus milliyetçiliğinin demokratik içeriğini önemser.

Kürdistan komünist hareketi, milliyetçiliği değil evrenselciliği, ulusun genel çıkarları yerine halkın/halkların çıkarlarını ve geleceğini, Ehmedé Xanî'nin vurgusuyla "Yeryüzünde bulunan bütün halkları cömertçe o sofraya buyur etti." yaklaşımını esas alır, çağdaş zeminlerde geliştirir. Ayağının bastığı coğrafyadan (Kürdistan'dan) bölgeye ve dünyaya bütüncül bakar; halkların kardeşliğini ve geleceğin kültür egemen ikliminde halkların birbirleriyle özgürce ilişkilmesini hedefler.

Kürdistan komünist hareketi, "Kişinin bir başkası tarafından sömürülmesine son verildiği ölçüde bir ulusun bir başkası tarafından sömürülmesine de son verilmiş olacaktır. Ulus içindeki sınıflar arası karşıtlığın kalkması ölçüsünde, bir ulusun bir başkasına düşmanlığı da son bulacaktır." (Komünist Manifesto) perspektifini savunur. Stratejik olarak bunun kavgasını verir.

KÜRDİSTAN

TÜRKİYE REJİMİNİN ENTEGRASYON POLİTİKASI VE SONUÇLARI

Kuruluşunun iki temel özelliği olarak üniter ve şoven milliyetçiliği esas alan Türkiye rejimi, başından beri “Türkiye’nin bölünmez birliği”ne bağlı olmak kaydıyla Kürt ve Arap gibi Müslüman ulus ve ulusal azınlıklardan gelme egemen sınıfların mülkiyet edinme haklarına klasik sömürgelemlerden farklı olarak sınırlama ya da engelleme getirmemiştir. Bu yönünde birinci etken Türk burjuvazisinin zayıf oluşudur. İkincisi; Kürtler başta olmak üzere farklı ulus ve azınlıklardan bir ulus yaratma (Türkleştirme) amacıdır. Üçüncüsü; özel olarak Kürtler açısından Kürtlerin de Türkler gibi aynı dini inanca sahip olmalarıdır. Sonuç olarak; Kürdistan’da egemenliğini sürdürmek için salt zor ve baskı ile yetinmeyen Türkiye burjuvazisi ve rejimi, kendi belirleyiciliğinde Kürdistan burjuvazisi ve egemen sınıflarını uzlaşmaya çekmiştir.

Türkiye rejimi, Türkleştirme hedefine bağlı olarak Kürdistan'ın Türkiye'yle entegrasyonunu geliştirip güçlendirme siyasetinde entegrasyonun ikiz kardeşi olarak asimilasyonu da planlı geliştirmiştir.

Kürdistan'ın yanı sıra Türkiye kentlerinde (özellikle liman kentlerinde) de ekonomik olarak yatırım, gelişme ve büyüme imkanları bulan Kürt/Kürdistan burjuva sınıfı, doğuşundan itibaren Türkiye burjuvazisine bağlı ve onun bir bileşeni olarak gelişmiştir. Öyle ki Türk/Türkiye burjuvazisinin belirleyiciliğinde her ulus ve ulusal azınlıklardan gelme burjuvaların oluşturduğu birliğin asıl harcı "vatan, millet, bayrak" değil, sınıfsal çıkarları olmuştur. Bu çıkar birliği bugün de devam ediyor. Kürdistan burjuvazisi sınıfsal çıkarları gereğince ekonomik olduğu kadar politik olarak da Türkiye rejiminin bir parçası haline gelmiştir. Çünkü üniter rejimin sınırları içerisinde iktidarda söz sahibi olma imkanlarına kavuşan Kürt burjuvazisi, TC Devleti'ni ve militarist yapısını kendi koruyucu gücü olarak görmektedir.

Kürt ulusunun çözümlenmemiş ulusal sorununa ve Kürtlerin varlığının bile inkarına rağmen, Kürt burjuvazisi sınıf olarak ulusal niteliğini yitirmiş, istisnalar hariç ulusal özgürlük uğruna mücadeleden kopmuştur. Sınıfsal olduğu kadar ulusal bakımdan da saflarını belirlemiş, rejime ve kapitalizme karşı gelişen ve gelişecek olan mücadelenin karşısında sınıf kardeşleri olan Türkiye burjuvazisi ile birlikte davranmaktadır. TC Devleti, Kürdistan'da Kürt halkı üzerinde ulusal baskı aygıtı olmasının yanı sıra işbirlikçi Kürt burjuva ve egemen sınıflarının da işçi-emekçi yığınlar üzerindeki sınıf baskısının ve sömürsünün aracıdır.

Kürt egemen sınıflarının yanı sıra Kürt ve Kürdistanlı işçi ve emekçi yığınların da gerek bir ekmek kapısının peşi sıra, gerekse savaş stratejisi çerçevesinde rejim tarafından silah zoruyla Türkiye kentlerine göç ettirilmeleri sonucunda İstanbul, İzmir, Çukurova, Antalya başta olmak üzere Türkiye kentlerinde ciddi bir Kürt azınlığı oluşmuştur. Öyle ki; toplam Kürdistan'ın nüfusunun yarısı gibi bir oran Türkiye kentlerine yerleşmiş bulunuyor. Bu durum Kürt halkının ulusal, kültürel ve demografik yapısının parçalanması, bozulması gibi birçok olumsuzluğu barındırmanın yanı sıra Türkiye ve Kürdistan arasında birleşik bir devrimin ciddi köprüsü ya da ciddi iç perçini olmak gibi nesnel koşulları bakımından belli bir olumluluğu da barındırmaktadır. Kürt, Türk ve diğer halklardan işçilerin, emek-

çilerin sendikalar başta olmak üzere ortak ekonomik-mesleki yapılarda yer almaları bilinçli bir yönelişten çok belirlenen nesnel koşulların yansımasının sonucudur.

KUZAY KÜRDİSTAN'DA HAYATI KAPİTALİZM BELİRLİYOR

K. Kürdistan'da, artık hatta çoktandır ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamı belirleyen kapitalist üretim tarzıdır. Özellikle son 15 yılda kapitalizm hem yatay hem de dikey olarak ciddi bir gelişme gösteriyor. Bu gelişmeyi tetikleyen iki temel öge bulunuyor.

Birincisi; "sanayi taşıma hareketi" adı verilen ve sanayinin kapitalist merkezlerden çevreye aktarılmasının bir parçası olarak Türkiye'nin de sanayiye kendi merkezlerinden kendi çevre illerine yönlendirmesi yönündeki gelişmedir. Bu gelişmenin sonucunda Konya, Aydın, Denizli, Trakya ve Kürdistan'da Antep, Adıyaman, Maraş, Malatya'yı kapsayan coğrafyada hızlı bir sanayileşme yaşandı, yaşanıyor. Kürdistan'da anılan bu dört il, giderek birbiriyle ilişkilenen bir sanayi havzasına dönüşüyor.

İkincisi; Türkiye şoven üniter rejimi, entegrasyon ve asimilasyonu derinleştirmek amacıyla Antep'ten Erzurum'a uzanan sınır illerinde teşvik ettiği kapitalist gelişmeyi, son yıllarda aynı amaçla iç Kürdistan'da da gerçekleştiriyor. GAP çerçevesinde tarıma dayalı sanayileşme Urfa, Diyarbakır, Mardin üçgeninde gelişme gösteriyor.

Sanayinin yanı sıra tarım ve hizmet sektöründe de artık belirleyici olan kapitalizme özgü üretim-tüketim ilişkileridir. Kürdistan'da da paraya ve özel mülkiyete tapan bir toplumun yaratılması hedefiyle halk, ticari reklamın yaygın ateşi altına alınmıştır. Geliştirilen ticari reklam ve propaganda, burjuvazinin sınıfsal çıkarlarının halk tarafından içselleştirilmesi amacının yanı sıra rejimin asimilasyon politikasının da doğrudan ya da dolaylı taşıyıcısıdır.

Kapitalist gelişmenin kaçınılmaz bir sonucu olarak Kürdistan'da modern sınıflar oluştu, oluşuyor. Kürt ulusu ezilen uludur, ancak ulus kendi içerisinde karşıt sınıf çıkarlarına sahip burjuvazi ile işçi sınıfının yanı sıra yaygın ara tabakaları da barındırıyor. Köylülük parçalanmış; bir yandan tarım ve toprak burjuvaları, diğer yandan yaygın tarım işçileri, yoksul köylülük, mevsimlik işçiler, küçük ve orta köylülük bulunuyor. Bu süreçte

Kürdistan kentleri de hızla büyüyen işsizler/yoksullar kitleleriyle dolup taştı.

Kapitalist gelişmenin bir başka sonucu da kadın ve çocuk emeğinin gittikçe büyüyen oranda kentte ve tarımsal alanlarda üretime çekilmesidir. Sendikası, sigortası, sosyal haklardan yoksun kadın ve çocuk emeği Kürt/Kürdistan burjuvazisinin üzerinde en fazla artı değer sağladığı ücretlilerdir. Özellikle ücretli kadın emeği tarımın yanı sıra sanayi, ticaret ve hizmet sektöründe çalışan kitlenin bir bileşeni haline geliyor ve toplam ücretli emek içindeki kadın ve çocuk emeği son yıllarda gittikçe büyüyor. Dinin, gelenek ve törelerin etkisine rağmen kadın, iş ve ekmek uğruna so-kağa, işe çıkmak zorunda bırakılıyor. Bu gelişme, ücretli çalışan kadına bir yandan ağır sorunlar yüklerken, diğer yandan ekonomik, sosyal ya-şamda biçimsel ya da sınırlı da olsa bireyselleşme, özgürleşme gibi ola-nakları da sunmaktadır.

Kentler özellikle son yıllarda hızla büyüdü, adeta insanla dolup taştı. Büyüyen kentleşme, bir yanıyla ekonomik, sosyal gelişmelerle paralel kır-dan kente göç olarak nüfus hareketlenmesinin, diğer yandan da Türkiye rejiminin silah zoruyla Kürdistan kırsalını boşaltarak insanları kentlere sürmesinin ürünüdür. Sonuç: Kürdistan ve Türkiye kentleri kısa bir zaman dilimi içerisinde sayısı milyonlarla ifade edilen Kürt/Kürdistanlı kırsal nü-fusla dolup taştı. Bu süreç kentlerin hızlı büyümesinden çok hızla köylü-leşmesine yol açtı. Çarpık kentleşme ya da kentlerin köylüleşmesi ulusal demokratik ve komünist hareketi yeni ve köklü sorunlarla yüz yüze getir-di. Kentlerin sokak ve caddeleri işsizlerle, yoksullarla, seyyar satıcı ve di-lencilerle doldu. Fuhuş ve kadın ticareti, yozlaşma hızla arttı. Ayrıca bir yandan lüks otomobil, cep telefonları, bilgisayarlar ve hatta özel helikop-terler, diğer yandan birden fazla eş, kan davaları ve işe kara çarşafıyla gi-den kadın görüntüleri çarpık kentleşme ve modernleşmenin manzaralarıdır. Bütün bu çarpık ve ağır sorunlarla birlikte kentler, Kürdistan'da nüfu-sun ve önemlisi ekonomik, sosyal, siyasal gelişme ile mücadelenin ve do-layısıyla artık Kürdistan devriminin çekim merkezleridir. Ama kentte ulu-sal özgürlük ve sosyalizm uğruna geliştirilecek mücadele aynı zamanda ağır ve girift sorunlar da içeriyor.

Kürdistan'da başta burjuvazi ile işçi-emekçiler kitleleri arasında olmak üzere mevcut çelişki ve çatışmalar, emek ile sermaye arasındaki çelişki-den beslenmekte, onun etrafında gelişip şekillenmektedir. Daha kapsayıcı

olarak çelişki ve çatışma burjuvazi ile iŐŐi sınıfı, büyük mülk sahibi sınıflar ile mülksüzler, smrenle sömürülen arasında geliŐmektedir. Köklü bir i hesaplaŐmayı halihazırda yaŐamamıŐ olan Kürt toplumunda gelecekteki sınıflar arası hesaplaŐma bu çelişki ve çatışmalar üzerinde geliŐecektir.

Elbette kentteki iŐŐi, emekçi, işsiz ve yoksul kitle neyi görüyorsa, ne ile (hangi maddi üretim ile) ilişki içerisindeyse onu algılar, algılayacaktır. Ancak bir de “ne verilirse...” sorunu var! Rejim ve burjuvazinin amaçlı ve çok yönlü olarak yeni zeminlerde yıŐınları yeni bir kiŐilik (aslında yeni kiŐiliksizlik), yeni bir benlik ve yeni aidiyetlerle düzene baŐlama yöneliŐleri var. Sorun, Kürdistanlı komünistlerin, ilerici ve yurtseverlerin iŐŐi-emekçi yıŐınlara ne vereceği, nasıl bir bilinçlenme ve örgütlenme geliŐt-receğidir. Sorun, kapitalizmi, özel mülkiyet düzenini aşacak radikal köklü değişim hedefine başlı siyasal mücadelenin geliŐtirilmesidir. Sorun, bütün çelişki ve sorunların kaynağı olan özel mülkiyet düzeninin toplumsal bir devrimle aŐılmasıdır.

Kürdistan komünist hareketi, Kürdistan’da kapitalist sömürü düzenine son verecek olan toplumsal devrimi stratejik olarak hedefler, bu temel hedefe başlı olarak reformlar uğruna mücadele eder. iŐŐilerin, iŐsizlerin, mülksüzlerin, emekçi köylülüğünün ivedi ekonomik, sosyal talepleri uğruna mücadeleyi ve siyasal propagandayı geliştirir.

KÜRT SORUNU BİR ÜLKE VE ULUS SORUNUDUR

K. Kürdistan’ın siyasal statüsü sömürge ya da ilhak olarak ifade edilsin, özü itibariyle Kürt ulusu ezilen bir uludur. Kürt halkı tüm ulusal haklarından yoksun bırakılmıŐ, ulusal varlığına dönük TC rejiminin ret ve inkarı sürmektedir. TC rejimi ile Kürt halkı arasındaki ulusal çelişkinin başat siyasal çelişki niteliğini koruması bu ret ve inkar politikasından kaynaklanmaktadır. TC Devleti, Kürdistan zerinde Osmanlı’dan devraldđı işgali derinleŐtirerek süreçte askeri, idari ve siyasi egemenliğini geliştirmiştir. TC Devleti egemenliğini başından beri katliam, sürgün, zoraki kitlesel g ve bunlarla i içe geliştirilen asimilasyonla sürdürüyor.

TC Devleti’nin Kürdistan zerindeki egemenliği, ekonomik bakımdan Kürdistan’ın Türkiye burjuvazisi için geniş bir iç pazar imkanları sunmasıyla, zenginlik kaynaklarının talana ve yıkıma varana kadar sömürülme-

siyle; politik bakımdan işgalci bir gücün baskıları altında halkın tüm ulusal haklarından yoksun bırakılmasıyla; sosyal bakımdan üst yapıda bilinçli olarak yaşatılmak istenen aşiretçi ve feodal kalıntılarla; kültürel bakımdan diri tutulan cehalet, gerilik, Kürt dili ve kültürü üzerindeki baskı ve yaygın ulusal aşağılanma biçimleriyle varlığını sürdürmektedir. Tüm bunlarla şoven rejim, Kürt halkının ulusal-kültürel gelişimini durdurmayı, sürece tümüyle eritmeyi hedeflemektedir. Ulusal özgürlüğün Kürt halkının başat siyasal talebi olması, başta ana dille eğitim hakkı olmak üzere genel ulusal taleplerin halkımızın ivedi talepleri özelliğini koruması buradan gelir.

Kürdistan komünist hareketi, Kürt sorununu bir ülkenin kurtuluşu, ulusun özgürlüğü sorunu olarak görür ve çözümünün Kürdistan coğrafyasında bürüneceği biçimden bağımsız olarak özü itibariyle kendi ulusal devletini kurma hakkı olduğunun altını çizer. Bu temel tespitten hareketle, Kürt/Kürdistan sorununun Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter yapısı ve "tek devlet, tek millet, tek dil" dayatmasının sınırları içerisinde çözülemeyeceğini belirtir.

Kürdistan komünist hareketi, Kürdistan'ın Kuzey parçasının ekonomik, sosyal, siyasal özgün durumundan hareketle, Türkiye'de devletin üniter, militarist, şoven yapısını aşmaya yönelik yaygın bir rejim muhalefetine varlığı ortamında halkların ortak siyasal devrimini hedefler. Rejimi aşan ortak siyasal devrimin, halkların eşit iki cumhuriyetli sosyalist federasyonlaşmasıyla taçlanmasını savunur. Ulusların kendi kaderini tayin hakkının bürüneceği biçim olarak "bağımsızlık" mı, "federasyon" mu sorununun çözümü için tamamen özgür bir ortamda Kürt halkının onayına başvurmayı, bu doğrultuda Kuzey Kürdistan'da referanduma gitmeyi temel ilke olarak savunur. Ancak Kürdistan komünist hareketi esas olarak kendini Kuzey Kürdistan ulusal ve toplumsal devriminin geliştirilmesinden sorumlu sayar; Türkiye'de genel bir devrimci durumun yokluğu ortamında Kuzey Kürdistan'daki ulusal ve toplumsal muhalefetin Kürdistan'la sınırlı özgün bir iktidarlaşmayla sonuçlanması sürecine öncülük etmeye çalışır. Bağımsız gelişecek sürecin emek eksenli bir nitelik kazanması için bütün gücünü ortaya koyar.

Salt ulusal boyutuyla Kürt sorunu, kapitalist üretim ve sömürü ilişkilerinde köklü bir değişim olmadan da çözümlenebilir. Bunun sayısız örneği

var ve özgülümüzü doğrudan ilgilendiren örnek Güney Kürdistan'dır. Komünistlerin dışındaki ulusal demokratik güçlerin salt ulusal demokratik çözümü içeren arayışları genelde bu doğrultudadır.

Kürdistan komünist hareketi, rejimin ve kapitalist sistemin sınırları içerisinde ulusal sorunun burjuva demokratik çözümünü de, temel stratejik hedefine bağlı olarak savunur. Bu savunusunu "demokratik federasyon ve azınlık hakları"nı içeren siyasal bir tezle güncelleştirir; tüm ulusal demokratik ve komünist yapıların, aydınların ve emekçi halkın, arkasında durup uğruna mücadele edeceği pratik-politik bir hedef haline getirmek için mücadele eder. Kürdistan'da birleşik bir siyasal iradenin yaratılmasını savunur; bu iradenin bürüneceği politik ve örgütsel biçim olarak da komünistlerden milliyetçi demokrat, liberal, yurtsever İslamcı parti, güç ve bireylere varana kadar herkesi tek bir siyasal şemsiye (platform, ulusal cephe, ulusal kongre vb.) altında birleştirecek kalıcı bir siyasal yapılanmanın kurulması için mücadeleyi geliştirir.

ULUSAL AZINLIKLAR SORUNU

Kuzey Kürdistan'daki Arap, Ermeni, Çerkes, Asuri gibi ulusal azınlıklar da Kürt halkıyla birlikte Türkiye rejimi tarafından baskı altına alınmışlardır. Bu halklar tüm ulusal, kültürel haklarından yoksun bırakılarak, zoraki asimilasyonla eritmeye çalışılıyor. Kuzey Kürdistan'da özellikle sınır illerinde ciddi bir Türk ulusal azınlığı da bulunmaktadır. Kürdistan'daki Türk ulusal azınlığının ulusal yönde sorunları yoktur, sınıfsal bakımdan Kürt halkıyla aynı sınıfsal baskı ve sömürü altındadır.

Orta Anadolu'da çok önceden Kürdistan'dan göç etmiş ya da zorla kitlesel göç sonucu kimi ilçe ve bölgelerde nüfusun çoğunluğunu oluşturan bir Kürt ulusal azınlığı oluşmuştur. İç Anadolu'daki Kürt ulusal azınlığı ulusal haklarından yoksun, ağır bir asimilasyon altındadır.

Türkiye'nin metropolleri başta olmak üzere hemen hemen belli başlı tüm kentlerinde az ya da çok belli bir Kürt nüfusu bulunmaktadır. İstanbul, İzmir, Çukurova, Antalya gibi metropol kentler milyonlarca Kürt/Kürdistanlıyı barındırıyor. Buralardaki Kürt ulusal azınlığı sınıfsal bakımdan Türk ve diğer halklardan gelme emekçilerle aynı kaderi paylaşırken, ulusal bakımdan dilleri ve ulusal kültürleri başta olmak üzere ulusal yok oluşla yüz yüzedirler.

Kürdistan komünist hareketi, Kuzey Kürdistan'daki Çerkes, Ermeni, Arap, Asuri ve Türk ulusal azınlıkların kaderlerinin Kürt halkının kaderiyle iç içe geçtiğini belirtir. Ulusal azınlıklardan işçi-emekçi yığınları Kürdistan devrimini gerçekleştirmek için Kürt işçi-emekçileriyle birlikte örgütlenme ve mücadeleye çağırır. Ulusal azınlıkların özgür Kürdistan'da kendilerini ulusal, kültürel bakımdan özgürce ifade etmelerinin ve örgütlenme haklarının güvence altına alınacağını ilan eder.

İç Anadolu ve Türkiye metropollerindeki Kürt ulusal azınlığın ulusal-kültürel haklarını savunur, nihai kurtuluşlarının Türkiye işçi-emekçi halklarının demokrasi ve sosyalizm kavgasıyla gerçekleşeceğini belirtir.

Avrupa'daki Kürt kitlesinin ulusal, kültürel ve sosyal haklarının geliştirilmesi uğruna mücadele eder.

Kürdistan komünist hareketi, Kuzey Kürdistan ve Türkiye'deki ulusal azınlıklara ilişkin temel bir diğer yaklaşım olarak belirli bir coğrafyada (kent, ilçe, köy vb.) nüfusun çoğunluğunu oluşturan ulusal azınlıklara coğrafik özerkliği esas alır ve bu temelde çözüm geliştirir.

DİN VE DİNİ AZINLIKLAR

Din de bütün bilinç biçimleri gibi maddi dünyanın insan bilincindeki yansımadır. Sınıflı toplumlarda ağır yaşam koşulları altında çaresizleşen, yalnızlaşan bireyin güvenli liman olarak görüp kavradığı ya da kendisine kavratılan göğe (tanrıya) sığınmasıdır din. Dinin, esasen ezilen, baskılanıp çaresizliğe itilen yığınların bilinç ve eğilimleri üzerinde etkisi de buradan kaynaklanır. İslam'ın da durumdan vazife çıkarıp kendisini iki dünya arasında taşıyıcı köprü olarak bireye/topluma sunması bundan dolayıdır.

Gerçekte "öteki dünya", bu dünyanın yani maddi dünyanın bir yansımalarının ürünü olduğundan, maddi (gerçek) dünyadaki değişen ekonomik, sosyal, kültürel, koşullara paralel din/dinler de açık ya da örtük olarak değişime uğrarlar. Peş peşe üç tek tanrılı dinin ilan edilmesi ve yüzyıllardan bu yana her üç dinin de içtihatlarla evrimini sürdürmesi, dinin değişen koşullara ayak uydurmasıdır. Son semavi din olarak İslam da bu değişime ayak uydurmaya çalışmıştır. İlk çıkışında ticareti kutsayan İslam, günümüzde ise serbest piyasa ve hatta neo-liberal ekonomi politikaları onaylayarak, değişen koşullara uygun özel mülkiyet edinmeyi onaylıyor, kutsuyor ve koruyor. Din, özgülümüzde İslam, görünürde manevi dünyayla

maddi dünya arasında düzenleyici işlevle toplumun karşısına çıkar ama özünde ya da esasında dinin tüm uğraş alanı ya da düzenleyici misyonu tamamıyla maddi dünyada yaşayan insanın ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yaşamının düzenlenmesiyle ilgilidir. Din “manevi” dünya ile ilgili söz söyler, fakat “maddi” dünya ile ilgili iş yapar. İslam anayasası olarak şeriat, tam da bunları işler.

Komünistler, dini inancı kendisi ile tanrı arasındaki ilişkiyle sınırlı tutan ve sahip olduğu dini inancı başkasının üzerinde sömürü ya da egemenlik aracı olarak kullanmayan birey ya da halkı dini inancından dolayı hedef almaz; tersine kazanmaya, rejime ve sömürü düzenine karşı örgütlü mücadeleye çekmeye çalışır. Halkın üzerinde siyasal dinin etkisini zayıflatmanın ve önemlisi siyasal tercihinde etkili olmasını engellemenin yolu; işçi-emekçi yığınları çaresizliğe iten, yalnızlaştıran kuşatmayı aşması, ancak salt isteyen, öneren, pasif beklenti içerisinde giren edilgen konumdan çıkarak taleplerinin, hedeflerinin ve tarihinin yaratıcısı olacak dinamik bir siyasal özne olabilmesinden geçer. Burada hedefimiz, dini inanca sahip geniş halk yığınlarını şoven rejime ve sömürü düzenine karşı talep ve hedeflerinin dinamik öznesi haline getirebilmektir.

Kürdistan komünist hareketi, din ve vicdan özgürlüğü sorununda bu yaklaşımdan hareketle temel bir ilke olarak seküler yaklaşımı esas alır. Bu temel yaklaşımdan hareketle, devletin kendisini bütün din, mezhep ve inançlardan ayırarak hepsine eşit uzaklıkta durmasını savunur. Şeriatçılığı Türk milliyetçiliğiyle, Türkçülüğü şeriatçı yaklaşımla dengeleyen “ümmet kardeşliği” adı altında Türkleştirmeyi açık ve örtük olarak savunan şoven, gerici İslami hareketleri, özünde burjuva şoven siyasetin farklı bir versiyonu olarak görür, karşı tutum alır. Fakat demokratik İslami yapı ve hareketleri emperyalizme karşı halkların kardeşliği, TC’nin üniter yapısına karşı Kürt halkının ve ulusal azınlıkların ulusal özgürlüğü, sömürü düzeni kapitalizme karşı adil, eşitlikçi bir düzen uğruna birlikte mücadeleye çağırır.

Osmanlı Devleti’nin son yıllarında İttihat ve Terakki iktidarının planlı/amaçlı geliştirdiği Türkleştirme-Müslümanlaştırma siyaseti, TC Devleti tarafından da günümüze kadar sistemli uygulanmıştır. Müslüman olmayan halkların İslamlaştırılması, Alevilerin ise Sünnileştirilmesi derinleştirilerek günümüzde de sürdürülüyor.

Kürdistan komünist hareketi, Süryani, Alevi, Êzidi, Keldani, Hıristiyan

dini azınlıklar üzerindeki baskıların kaldırılarak kendilerini özgürce ifade etmeleri için koşulların yaratılması yönünde mücadele eder. Dini azınlıkları, kendilerine dayatılan Türkleştirme-İslamlaştırma-Sünnileştirme siyasetine karşı demokratik direnç geliştirmeye, Kürdistan'da halkların ve farklı dini inanca sahip toplulukların gerçek kardeşliğini ve özgürce birlikte yaşamalarını içerecek olan enternasyonalist kültürü geliştirip güçlendirmede Kürt işçi ve emekçileriyle birlikte mücadele etmeye ve örgütlenmeye çağırır.

EZİLEN CİNSİYET OLARAK KADININ KURTULUŞU

Tarihte kadın sorunu ya da dişi cinsin büyük ve ilk tarihi bozgunu, insanın insanı sömürmeye ve baskı altına almaya başladığı sınıflı topluma geçişle başladı. Sınıfsız toplumdan sınıflı topluma geçişle birlikte ikili, hatta ulusal baskıların yaşandığı yerde üçlü baskılara maruz kalanların en başında kadın gelir. Ama köleleştirme, serfleştirme ve nihayet özgür köle olarak işçileşme sadece kadına özgü değil, kadınıyla erkeğiyle ezilen sınıflara özgüdür. Anaerkil (sınıfsız) toplumdan sınıflı topluma geçişten günümüze değin toplumlar değişmiş, ama bu sınıflı toplumlarda ezilen cins olarak kadın sorunu hem özgün konumunu korumuş hem de köle, serf, işçi kadın olarak her sınıflı toplumun ürettiği baskı, eşitsizlik ve sömürü ilişkileri içerisinde güncel varlığını ayrıca sürdürmüştür. Yani erkek ile birlikte aynı hatta daha ağır sınıfsal sömürü ve baskıyı yaşarken, aynı süreçte erkek egemen toplumda ezilen cins olarak kadın özgün bir baskıya da maruz bırakılmıştır.

Kapitalizm, kadını üretim sürecine çekerek serbest piyasa düzeninin bir unsuru haline getirir. Kapitalizmin ucuz iş gücü ihtiyacıyla paralel olarak kadın çok önceden çalışma hayatına çekilmesine karşın, siyasal haklar başta olmak üzere genelde kadın haklarının elde edildiği dönem 19.yy sonları ile 20.yy'dır. Özellikle 20.yy'da kadın seçme-seçilme hakları başta olmak üzere siyasal, sosyal ve hukuki haklar elde etmiştir. Yani kadının görevlerinin yanı sıra haklarının da olduğunun kabul görüp yasalarla güvenceye alındığı dönem esas 20.yy'dır. Fransız feminist hareketinin öncülerinden Marie Gouges (1755-1793) çok önceden "Kadının darağacına çıkmaya hakkı olduğuna göre meclis kürsüsüne çıkmaya da (yargıçlar kuruluna yükselmeye de) hakkı olmalı." dediyse de kadın ancak

20.yy'da bu hakları elde edebilmiştir.

Hangi açıdan bakarsak bakalım, kadının tarihsel yenilgisi, yani ezilen cins konumuna düşürülmesi, özel mülkiyete dayanan sınıflı topluma geçişle başlar. Sınıflı toplumların son halkası kapitalist düzende de, arkanamış tarihte büyük bedeller ödenerek kat edilen ilerlemelere rağmen bu yenilgi halen aşılmış değil.

Uygarlığın ilk yeşerdiği coğrafya olan Mezopotamya, kadının tarihte ilk kez ezilen cins konumuna düşürüldüğü ya da bunun ilk ön adımlarının atıldığı coğrafyadır aynı zamanda. İlk hayvancılık ve tarımın, yani ilk yerleşik yaşamın ve ilk sınıfsız toplumdaki ilk sınıflı topluma geçişin, dahası üç büyük semavi dinin de beslendiği ilk tek tanrılı din olarak Zerdüştlük'ün oluştuğu coğrafyadır.

Zerdüşti dini, sınıfsız toplumdaki sınıflı topluma, devletsizlikten devlete, çok tanrılı dinden tek tanrılı dine geçişin özelliklerini taşır. Zerdüşti dini, sınıfsız toplumun, devletsiz özgür toplulukların ve çok tanrılılığın öğelerini barındırır ama yüzü sınıflı topluma, devlete ve tek tanrılı dine dönük olup esas bunun öğelerini içerir.

Dinde Zerdüşti ile başlayan kadının aşağılanması ve erkeğe göre tali duruma düşürülmesi, Yahudilik ve izleyen diğer semavi dinler (Hıristiyanlık, İslamiyet) ile devam eder. Semavi dinlerin ortak özelliği: Erkek ege-men sınıflı toplumu kutsar; dahası erkeği ailenin ve mülkiyetin sahibi yapar; kadının işlevini ise evinin işlerini yapmakla ve çocuk doğurmakla sınırlandırır. Kısır kadının terkinin Musa'nın kitabının emri olması buradan gelir. Sonuçta ne Mısır'da firavunların köleler üzerindeki zulmünden kaçan Yahudi halkına öncülük eden Musa'nın kimi reform çabaları, ne İsa'nın kimi feminizan ve yer yer ilk el komünal toplumdaki sarkan kimi komünizan-anarşizan eğilimleri, ne de Muhammed'in "cennet anaların ayağının altındadır" vurgusu, kadının ikincil ve tabi olma konumunda ciddi ve kalıcı iyileşmeye yol açmamıştır.

Ezilen cins olarak kadın sorununun tarihsel olduğu kadar güncelde de tipik yaşandığı alanlardan biri de genelde Mezopotamya özelde Kürdistan'dır. Bu coğrafyada kadın; hem Havva mitosu, cinsel tabular ve kadının güçsüzlüğü mitosuna varana kadar bir dizi geçmiş tarihin ürünü olan örf, adet ve önyargıların hem de modern kapitalist topluma özgü sömürü ve baskıların kıskacıdır.

“Şêr şêre, çi jine çi mêre.” yani “Aslan aslandır, dişisi erkeği fark etmez.” diyen Kürt halkıdır. Ama kadını aşağılayarak ve eşitliği sıfırlayarak adeta yere seren “Karımın eşarbi başıma olsun ki...” diyen de aynı Kürt halkıdır. Kürt/Kürdistan kadını “Şêr şêre, çi jine çi mêre.” deyimini son yüzyıllık ulusal özgürlük mücadelesinde doğrulamıştır. Ulusal başkaldırılarda, kitlesel tutuklamalarda, cezaevi kapılarında, gerilla savaşında, işverenlere karşı grev ve direnişlerdeki aktif mücadelesi ile bunu kanıtlamıştır, kanıtlıyor. Kürt kadını direniş ve mücadelenin sadece tanığı değil, esas aktif bir dinamidir.

Kürdistan komünist hareketi, “kadın ideolojisinin öncülüğünde insanlığın kurtulacağı” yaklaşımını yanlış bulur; tarihsel materyalizmi ve Marksizmi, erkek ya da kadın egemen değil, her iki cinsten de ezilen, sömürülen, baskı altında tutulan halkların, sınıfların kurtuluş felsefesi ve ideolojisi olarak görür. Kadının erkeğe göre lanetlenmesi kadar kutsallaştırılması da yanlıştır. 21.yy devrimci değişiminin perspektifinde kadın ve erkeği cins olarak değil insan olarak algılar. Sosyalizmin zaferi olmadan kadının kurtuluşu, kadın olmadan da sosyalizmin zaferinin mümkün olmayacağına inanır; ancak yaşanmış sosyalizm pratiği gösterdi ki sosyalist iktidarlar altında da kadın sorunu otomatikman çözülüyor. Dolayısıyla komünist topluma geçişin alt evresi olan sosyalizmde de kadın sorunu ve mücadelesi, giderek azalan bir seyirde de olsa varlığını koruyacaktır.

Kürdistan komünist hareketi, kadını cinsler arası eşitlik uğruna kavga-ya; kadınıyla-erkeğiyle, yaşlısıyla-genciyle Kürt halkının ulusal-sınıfsal kurtuluşunun aktif politik öznesi olmaya çağırır. Ve kadının sosyal, siyasi, ekonomik alanlarda özgür ve özgün gelişimi için kendi iç dinamikleriyle oluşturulacak kadın hareketinin yaratılmasının zorunluluğuna inanır.

İŞÇİ SINIFI, SENDİKALAR VE YENİ EMEK ÖRGÜTLENMELERİ

Sendikaların yüz yüze olduğu sorunların başında, yönetim kademesinin kemikleşmiş bürokratik yapısıyla yıpranmış olmaları gelir; ancak sorunlar bununla sınırlı değil.

19.yy sonu ve 20.yy’ın ilk yarısı boyunca genel olarak sendikalar mülkiyet ve para sahibi kurumlar değillerdi. Öyle ki küçük bir kulübeyle sınırlı mekanlarında büyük direniş ve grev hareketlerini örgütleyebiliyorlardı. Günümüzde en zayıf, en küçük sendika bile ciddi denilebilecek men-

kul ve gayri menkulün sahibi haline geldi. Artık sendika yöneticisi demek aynı zamanda ciddi bir mülkiyetin de yöneticisi olmak demektir. Mülkiyet sahibi olmak sendikal yozlaşmanın ve bürokratikleşmenin nedenlerinin başında gelir.

Sendikaların kitle tabanı daraldı, ancak sendikal yönetimin denetleyip yönettiği mülkiyet ise tersine büyüdü. Bu da bürokratik kemikleşmenin ana nedenlerinden biridir. 20.yy devrimci dalgasının dünya çapında geri çekilmesi ve aynı süreçte komünist, devrimci, ilerici hareket ve yapıların belirleyici olarak giderek sistem içi dinamikler haline dönüşmesi, uluslararası işçi hareketinin zayıflaması gibi gelişmeler, mevcut sendikal yapılaşmayı da daha fazla kapitalist düzenin bir parçası ya da iç dinamiğine dönüştürüyor. Bu bir süreç olarak işliyor. Gerek sendika yöneticilerince, gerekse giderek kimi komünist ve işçi partilerince sendikaların “sivil toplum örgütleri” olarak görülmeye ve adlandırılmaya başlanması da bu gelişmelerin ürünüdür.

Sermayenin sivil toplum yaratma ve güçlendirme hedefiyle bağlantılı olarak sendikaları siyaset dışı, salt ekonomik-sosyal haklarla sınırlı mücadeleye yani “sivil alan”a hapsetme hedefi sendikal bürokrasinin de çıkarlarına uygun düşüyor. Bu süreçte sermaye de sendikal bürokrasi de özünde demokrasi oyununu oynuyorlar. Türkiye’deki en büyük ve en etkili sivil toplum örgütü olan TÜSİAD ısrarla “ekonomik alanla siyasi alanı ayırıştırma”dan bolca söz ederken, aynı TÜSİAD yöneticileri hükümetten daha çok siyaset gündemini takip ediyor ve kendilerince en kritik ya da en önemli gördükleri siyasal sorunlara doğrudan müdahale edip tutum alıyorlar. “Demokrasi oyunu” derken kastettiğimiz budur. Sendikal üst bürokrasi de işçiler siyaset yapınca “Hayır, bulaşmayın siyasete, biz sivil toplum örgütüyüz!” diyorlar, ancak “memleket” sorunları, hele de Kürt sorunu gibi kritik sorunlar gündeme oturduğunda en yaman en asker şoven milliyetçi tutumla üniter devleti savunmanın bayraktarlığını yapıyorlar.

Emek rejimindeki değişim ve teknolojik gelişmelerle paralel olarak, kitlesel üretimi gerçekleştiren büyük fabrikaların kısmen küçülmesi de sendikal örgütlenmeyi etkileyen başka bir gelişmedir. Ancak bu, sendikaların yüzleştikleri sorunların bütününde kilit bir sorun değildir. Ve “kitlesel üretim fabrikası sisteminin sonuna yaklaşıldığı” iddiası da gerçeği tam

yansıtmıyor; çünkü üretim kitlesel karakterde olmayı sürdürüyor, sürdürecektir. Gelişme trendi yüksek otomasyonlu fabrika sistemi yönündedir. Bu yönelişte fabrikalar kısmen küçülecektir, ama kapitalizm koşullarında üretim kitlesel karakterini koruyacaktır.

Üretim sürecinde canlı emek yerine gittikçe daha fazla nesnelleşmiş emeğin (makineleşme, otomasyon) yer alması, tarım ve kısmen sanayi sektörünün küçülmesine karşın hizmet sektörünün büyümesiyle paralel olarak ücretli emeğin bileşiminde mesleksi dönüşüm, yani mavi yakalıdan beyaz yakalıya dönüşüm trendi olarak geliyor. Fakat bu trend "kol gücüne dayalı emekten kafa gücüne dayalı emeğe dönüşüm"e indirgenemez. Zaten hizmet sektöründe hem mavi yakalı emek gücü var hem ayrıca genelde hizmet sektöründeki emek gücü nesnel olarak proleterleşiyor. Ayrıca kapitalist toplumda otomasyonun dayanacağı sınırlar olduğundan, kol gücüne dayalı mavi yakalı emek gücü varlığını sürdürecektir. Dünyanın gelişmiş ülkelerinde mavi yakalı emek gücünde belli bir düşüşün yaşandığı doğrudur; fakat L. Amerika, Asya, Afrika kıtalarında ise tersine halen mavi yakalılar nicel olarak büyüyor. Sadece Çin, Vietnam ve Hindistan'da 1.5 milyar civarında emek gücü uluslararası sermayenin sömürsüne açılıyor. Mavi ve beyaz yakalılarıyla ücretli emek gücü nicel olarak küçülmek bir yana, büyüyor; beyaz yakalıların ezici kitlesinin de proleterleşmesiyle birlikte bu daha da büyüyecektir.

Sendikaların güç kaybetmesinde, sermaye ve hükümetlerin son yıllarda izledikleri neo-liberal uygulamaların da önemli rolü olmuştur. Sermaye "iktisadi özgürlüğünün" önünde engel olarak gördüğü sendikaları etkisizleştirmek için birçok yeni yol ve yöntemi kullandı, kullanıyor. Part-time çalışma, taşeronlaşma, sözleşmeli personel kullanma, aynı iş kolu hatta aynı fabrikada işçilere verilen farklı ücret uygulamaları, işçi sınıfının ekonomik-mesleki mücadelede birliğinin parçalanmasına dönük adımlardır ve etkili de olmaktadır.

İşçi sınıfı, emekçi halk kitleleri ve genel olarak mülksüzler, 21.yy devrimci değişiminin esas dinamikleridir. İşçi sınıfı ve sendikalar bu yeni uygulamalara karşı yeni araç ve yöntemlerin arayışı içerisinde. İşçi sınıfının dünya çapında mücadelesinin yeniden güçlenmesi sendikaların da belirtilen sorunları aşmasında önemli rol oynayacaktır. Dünyada ve Kürdistan'da dipten gelen/geliştirilecek olan yeni emek hareketi karşısında

sendikalar ya mevcut yapılarında köklü bir değişimle sınıf mücadelesinin yeniden araçları haline dönüştürülecek ya da belirleyici olarak sermaye düzeninin yedek gücü olma süreçleri derinleşecek.

Sendika yönetimlerine emekçi bir ruh ve komünist militanlıkla, işçi sınıfının kurtuluşunu pratik faaliyetlerinin ve yönelişlerinin odağına yerleştiren bir perspektifi egemen kılmadan, bu kuruluşların işçi sınıfının örgütlü mücadelesinin geliştirilmesinde yeniden rol almaları beklenemez.

Somutumuzda komünistlerin, sendikalar içerisinde uzun yürüyüşü göğüsleyen bir mücadele çizgisini sabırla geliştirme görev ve sorumlulukları bulunuyor. Ancak sadece sendikalar içerisinde içten yürüyüşle artık yetinemeyiz. Sendikaların dışında fakat sendikalara alternatif olmayan yeni emek örgütlerinin yaratılması yönünde de önemli görev ve sorumluluklarımız bulunuyor. Bu açıdan yakın vadede, sendika dışı ve en dipteki geniş işçi, işsiz kitleleri içerisinde çalışmak ve bu çalışmanın üzerinde yeni emek örgütlerine ulaşmak hedefimiz olmalıdır.

TARIM SORUNU VE TARIM EMEKÇİLERİNİN ÖRGÜTLENMESİ

Küresel düzeyde tarım, gerek insanlar gerekse hayvanlar için zorunlu ihtiyaçları üreten niteliği nedeniyle yeniden stratejik duruma geliyor, gelecektir. Ayrıca, tarım sadece tarımsal alanda çalışan, yaşamını tarıma bağlı sürdürenler için değil, kentlerde yaşayanlar için de vazgeçilmez öneme sahiptir. Bilgi, teknoloji, bilişim teknolojisi insan ve toplum yaşamında önemlidirler; ama bunlar yenilmez, içilmez. İnsanlar, toplumlar otomobil, cep telefonu, savaş araçları olmadan yaşayabilir ama gıdasız yaşayamaz. Bu nedenle buğday başta olmak üzere buğdaygillerin ve tatlı su kaynaklarının önemi dünya çapında büyüyor.

Çağdaş komünist hareketin yüz elli yıllık tarihinde yüzleştiği en çetin ve işçi sınıfının çıkarları açısından en sorunlu alanların başında tarım ve tarım programları gelmiştir. Özellikle burjuva demokratik devrimle radikal toprak reformunun gerçekleşmediği ülkelerde bu sorun daha sancılı yaşanır. Toprakta, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerde özel mülkiyetin kaldırılması bir dert, kaldırılmaması ise iki dert misali bir sorun olmuştur sosyalist iktidarlar için.

Toprakta özel mülkiyeti tamamıyla yasaklayan, tarımsal üretimi kamu ve grup mülkiyeti (kooperatif vb.) olarak planlayan sosyalist politika, güç-

l teknik altyapıyla, yoğun teknolojik girdilerle tarımsal üretimde bolluk ve çeşitliliğin yanı sıra kırsal nüfusta özel mülkiyete dönük zlem ve yönelişleri eritecek olan komünal kültürel birikimi gerektirir.

Özel büyük toprakları ve tarımsal üretimi kamulaştıran, ancak küçük ve orta ölçekli toprak ve üretimde özel mülkiyeti serbest bırakan sosyalist uygulama ise başka sorunlara yol açar. Bu sorunların başında küçük ölçekli üretimin sürekli büyüme eğiliminde olmasıdır. Bu eğilim her türlü özel mülkiyeti dışlayan işçi sınıfının kültürüyle çelişki ve çatışma içerisinde olur.

Kürdistan'da burjuva demokratik devrim ve bunun ürünü olarak toprak ve tarım reformunun gerçekleşmemiş olması, tarımda kapitalist gelişmenin sancılı bir süreç olarak evrimci tarzda gelişip güçlenmesiyle paralel feodal toprak ağalarının tarımda teknolojik girdilerle makineli üretime yönelmelerinin yanı sıra ticari bankalarla ilişki içerisinde pazar ekonomisinin bir bileşeni haline gelmeleri süreci aynı zamanda feodal ağaların toprak ve tarım burjuvazisi haline geldikleri süreçtir. Kırsal/tarımsal alanda üst yapıda devam eden kimi feodal örf, adet, gelenek gibi değer yargılarına karşın tarımsal üretim, pazarlama ve tktimde çoktandır hakim olan kapitalist ilişkilerdir. Yaylalarda sr besleyen aşiretlerin bile artık internet üzerinden reklam ve pazar arayışında oldukları bir kırsal ekonomide hakim olan, pazar için üretimdir. Kürdistan'ın önemli tarımsal havzalarını kapsayan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) bu süreci hem yatay hem de dikey olarak derinleştiriyor.

GAP alanı başta olmak üzere yapay sulama, baraj ve göletler yakın vadede tarımda üretkenliği arttırıyor, ancak orta ve uzun vadede toprak ve tarımsal üretimde telafisi mümkün olmayacak sonuçlara yol açıyor, aacak. Ekolojik denge bozuluyor; toprağın erken tuzlanarak lleşmesiyle birlikte verimsiz araziye dönüşme tehlikesi daha Őimdiden Harran ve Ceylanpınar ovalarında güncelleşmiş bir sorun haline geldi. Tarımda endüstrileşme verimi olağanüstü arttırır, ancak kullanılan katkı maddeleri ve antibiyotikler ürün ile gıdaların doğallığını bozar/bozuyor. Dahası tarımsal alanlara daha fazla ürün almak için yapay gübre ve böcek ilaçlarının yüklenmesi, bitkilerin, hayvanların ve onlar aracılığıyla insanın zehirlenmesi tehlikesini de büyütüyor.

GAP'a ilişkin "bölgenin, yöre halkının refahını arttıracak, makus talihi-

ni değiştirecek” iddiaları gerçeği yansıtmıyor. GAP süreci ile zenginlik ve fakirlik daha belirgin çizgilerle iki karşıt kutupta yoğunlaşıyor. Bölgede tarıma dayalı sanayileşme Türkiye ve Kürdistan sanayi ve tarım burjuvaları ile ilişki içerisinde oldukları uluslararası sermaye gruplarının zenginliklerine zenginlik katarken, işçi-emekçi halkın, yoksul ve küçük köylünün payına düşen ise fakirlik, en ilerisi sendikasız, sigortasız ve ucuz emekle bir iş kapısı bulabilmektir.

Son 20 yıldır halkımıza karşı sürdürölen savaş Kuzey Kürdistan tarımını ve genelde kırsal alanını derinden etkiliyor, hatta yıkıma uğrattıyor. Kürdistan dağları ve kırsalının sürekli bombalanması, “gerillanın yaşam alanını kurutmak” adına yaylalardaki su kaynaklarının zehirlenmesi, ormanların yakılması ve nihayet kırsal nüfusun zorla boşaltılması, tarım ve hayvancılık alanında uzun yıllar tafafisi mümkün olmayan sonuçlar doğurdu.

ABD, Hollanda, İsrail gibi emperyalist ölkelerin tarım tekellerinin Asya, L. Amerika ve Afrika toplumlarını sömürmenin ötesinde açıklıkla terbiye etmek gibi amaçlarla sebzededen buğdaya varana kadar hibrit (kısır) tohum ile kendine bağlaması; AB ve IMF'nin dayattığı “yapısal uyum paketleri”, üretimde “kota” sınırlaması, “tarımsal kredileri kesin” uyarı ve dayatmaları, genel olarak Türkiye tarımının yanı sıra Kürdistan tarımını da olumsuz etkileyen diğer sorunlardır. Batılı emperyalistler Asya, Afrika, Latin Amerika toplumlarına “tarımsal sübvansiyonları kaldırsın” politikasını dayattırken, kendi tarımına ise sübvansiyonları sürekli arttırıyor. Sağladığı iç talep fazlası tarımsal ürünleri diş pazarlara yine yüksek sübvansiyonlarla sürekli haksız rekabet geliştiriyor. Öyle ki 1990'lı yılların başında OECD ölkelerinde yıllık tarımsal sübvansiyon 230 milyar dolar iken, 2007'lere gelindiğinde bu rakam 300 milyar doları açtı. Ekonominin her alanı gibi tarımda da “liberalleşme” söylemi hikayedir. Emperyalist tarım tekelleri açıkça, gelişmemiş toplumlara “dediğimi yap, yaptığımı yapma” diyorlar.

Özellikle 21. yüzyıl başında komünistler kapitalist sanayi uygarlığının tarımı dışlayan yönelimini reddederek, tarım ve hayvancılığın insanlık tarihinin en kadim zanaatı olduğunun altını çizmelidirler. Tarım ve gıdada, besin egemenliğinden hareketle her ölk ve yerel küçük topluluklar bağımsız ve özgürce kendi kendine yeterliliğe sahip olmalıdır. Bu kendine yeterlilik, başka coğrafya ve bölgelerle geçişli olup, karşılıklı tamamlayıcılık ilkesine dayandırılmalıdır. Dahası gıdaya ulaşabilmenin bir insani hak,

yani biyolojik yaşamın varlık gerekçesi olduğu kavrayışıyla, parası/imkanı olanla sınırlandırılmaması esas alınmalıdır.

Bütün bu sorunlar yaşanırken, Kürdistan komünistleri olarak, esasen pazar için büyük ölçekli üretim yapan toprak ve tarım burjuvazisine yarayan “üründe taban fiyatlarının yükseltilmesi”ni mi savunacağız? Hayır! Yakın vadeli talep ve hedefler olarak üretici ve tüketici arasındaki tüccar-tefecinin kaldırılmasını; küçük ve orta ölçekli üreticiler üzerindeki devlet destekli tarım ve toprak tekellerinin baskılarının kaldırılmasını; emperyalist tarım tekellerinin dünya tarımı üzerindeki etki ve denetiminin kaldırılmasını; devlete, tüccar-tefeciyeye ve bankalara olan borçların iptal edilmesini; büyük toprak mülkiyetine son verecek olan toprak ve tarım reformunu hedefliyoruz.

Uzun vadede stratejik hedef olarak; tüm çelişki ve çatışmaların, tüm kötülüklerin kaynağı olan özel mülkiyete toprakta da son verecek olan devrimci çözümü esas alacağız. Yakın vadede ise ücretli tarım emekçilerinin, yoksul ve küçük ölçekli üreticilerin taleplerinin yanı sıra zorla boşaltılan kırsal nüfusun geri dönüş gibi acil talepleri etrafında tarımsal alanda mücadele ve örgütlenmenin geliştirilmesi Kürdistan komünist hareketini bekleyen görev ve sorumluluklar arasındadır.

AB, TÜRKİYE VE KÜRDİSTAN SORUNU

Avrupa, özellikle Batı Avrupa 20. yüzyılın son çeyreğine kadar hem içerden hem de dışardan (uluslararası düzeyde) komünist hareketin baskıcı altında yaşadı. Komünizm hayaleti Avrupa’da kol geziyordu. Özünde süreç ve sürecin dinamikleri bu hedeften uzak olsa da en azından görünürde tablo buydu. İkinci Dünya Savaşı’nın ardından sosyalist ülkelerin sosyalist blok olarak siyaset sahnesinde yer almaları ve ardından gerçekleşen Çin, Küba, Vietnam devrimleri, Batı Avrupa rejimlerini soldan baskılıyordu.

Bu siyasi iklimde Batı Avrupa rejimleri “Kömür ve Çelik Birliği” olarak bugünkü AB’nin ilk adımlarını attılar; ancak ulusal sınır, sembol ve değerleri aşmaya dönük bir yönelime giremiyorlardı. Çünkü hem güçlü hem de enternasyonalist (evrenselci) perspektifle davranan uluslararası komünist ve emek hareketinin bu yönde atılacak her adımı Avrupa çapında devrim yönünde değerlendirebileceği korkusunu yaşıyorlardı. Ulusallığın aşındı-

rilması yönündeki her gelişme komünistlerin işini kolaylaştırabilirdi!

1990'lı yılların başında sosyalist sistemin yıkılması ile komünist harekette hızla açığa vuran güç ve iddia kaybının yanı sıra genel olarak devrimci, ilerici harekette yaşanan gerilemeyle paralel, Avrupa sermayesi ve rejimleri en azından yakın dönem için "komünizm tehlikesi" baskısından sıyrıldılar. Sermaye, ulusallığı aşma hedefiyle "küreselleşmeci", "evrenselci" adımlar atmaya hızlandırdı. AB sürecinin son 15 yılda beklenmedik hızlı adımlarla gelişmesi bunun ürünüdür.

Avrupa'da sermaye ve rejimleri kendilerine duydukları özgüvenle ve elbette başka faktörlerle ulusal sınır, sembol ve değerleri aşmaya yönelirken; komünist hareket ise belirleyici olarak tersine, yaşadığı güven erozyonu, içe doğru büzülme, küçülme gibi faktörlerin de etkisiyle "AB sermayenin birliğidir" -ki doğrudur- gerekçesinin arkasına sığınarak, mevcut sınırları ve ulusal devleti savunma pozisyonuna geçti. Komünist partilerin tümü için olmasa da büyük çoğunluğu için bu geçerlidir.

Burjuva siyaset ile komünist, devrimci siyaset için yukarıda yaptığımız saptama geçicidir. İşçilerin, ezilen ve sömürülenlerin mücadelesi yeni zeminlerde yeniden şekillendikçe -ki bunun ilk verileri açığa vurdu- bu şekillenme ile karşılıklı etkileşim içerisinde devrimci komünist siyaset yeniden güçlenip enternasyonalci perspektifiyle Avrupa ve dünya çapında radikal değişimin güçlü siyasal aktörü haline geldikçe Avrupa sermayesini ya yeniden ulusçu-muhafazakar sınırlarına çekilmeye zorlayacak ya da buna fırsat tanımayacak olan Avrupa devrimi veya ardışık devrimleriyle tarihin derinliklerine gömecektir. Kürdistan komünist hareketi olarak AB sürecine öncelikle böyle bakıyoruz.

AB ile Türkiye ilişkileri ya da Türkiye'nin AB süreci birçok açıdan Kürdistan halkını ve siyasetini doğrudan ilgilendiriyor.

Birincisi; dört parçaya bölünmüş Kürdistan ve Kürt halkının en büyük parçasını da (Kuzeyi) kapsayacağından, genel de Kürt halkının bugününü ve geleceğini doğrudan etkilemesi nedeniyle biz komünistlerin de sorunudur.

İkincisi; AB süreci Türk, Kürt, Laz, Arap, Ermeni ulus ve azınlıklardan gelme işçi-emekçilerin ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel geleceklerini derinden etkileyeceği için bizim de sorunumuzdur.

Üçüncüsü; özel olarak küçük ve orta ölçekli üreticiler ve daha kapsa-

yıcı yönüyle tarımsal alan üzerindeki yıkıcı etkileri nedeniyle sorunumuzdur.

Dördüncüsü; Türkiye'nin AB üyelik süreci sermayenin olduğu kadar sendikaların, Kürt ulusalcılığının olduğu kadar liberal solun ve hatta artık siyasal İslam'ın da kurtuluş projesi ve dolayısıyla umudu haline getirildiği için sorunumuzdur.

Bu belli başlı alanlardaki etkileri çift yönlüdür; kimi olumlu etkilerinin yanı sıra birliğin emperyalist sermayenin öncülüğünde gelişmesi nedeniyle olumsuz, yıkıcı yönleri de aynı süreçte yaşanacaktır. Kürdistan komünist hareketinin AB sürecine ilişkin tutumu, hem olumlu hem olumsuz yönlerini dikkate alan bütünlüklü bir perspektifi içermektedir.

Gerek genelde AB sürecine, gerekse özelde AB-Türkiye ilişkileri sürecinin ulaştığı düzeye ilişkin pratik-politik mücadele alanında doğrudan tutum almamız gerekiyor. Sürece ilişkin Kürdistan komünistlerinin izleyeceği politikaların temel çizgileri şunlardır:

1- AB'nin emperyalist-kapitalist bir proje olduğu bilinciyle hareket eder.

2- AB süreci bize rağmen sermayenin öncülüğünde derinleşir ve para, bayrak, sınır gibi ulusal sembol ve değerlerin AB (uluslar ötesi) lehine zayıflaması bir süreç olarak gelişirse, bu süreçte bir yandan AB'nin emperyalist emellerine karşı tutum alınırken, diğer yandan AB bünyesinde sermayeye karşı emek hareketiyle ortak mücadeleye yönelir.

3- Aynı yaklaşımla AB'yi, başta Fransa-Almanya arasında olmak üzere ulus devletleri arasındaki milli çıkar eksenli kanlı kavgaları geride bırakacak; Avrupa kıtası düzeyinde, sermaye ile emeği, ezenler ile ezilenleri çıplak olarak karşı karşıya getirecek olan nesnel koşulları güçlendirecek bir süreç olarak görür.

Halkların ve emeğin Avrupa'sını dünya çapında ulusal sınırların ve sembollerin kaldırılması kavgasında önemli bir adım olarak görür ve bu uğurda mücadele eder.

4- Türkiye devrimci hareketinin AB'nin emperyalist-kapitalist niteliğine ilişkin eleştiri ve karşı tutumunu haklı ve yerinde bulurken, AB'ye karşı TC Devleti'nin üniter niteliğini ve ulusal sembollerinin savunuculuğunu içeren muhafazakar, tutucu tutum ve yönelişlerini yanlış bulup eleştirir.

5- Türkiye'nin AB süreci gelişip olumlu sonuçlansa bile, bunun genel

olarak işçi-emekçi halklarımızın, özelde Kürt halkının ulusal-toplumsal kurtuluşunu gerçekleştirmeyeceğinin altını çizerek ve bu eksende politik propaganda geliştirir.

6- Ekonomik, siyasi ve kültürel olarak Avrupa merkeziliği reddeder. İşçi-emekçi halklarımızda, kimi devrimci, yurtsever siyaset dinamiklerinde ve özellikle de aydınlarımızda var olan Avrupa merkeziliğine hayranlığın ötesinde bir sahiplenmeyi içeren savunuyu eleştirir ve bu yönde sürekli uyardığını görev bilir. Batı ya da Doğu merkeziliği veya Batı-Doğu karşıtlığı yerine, herkesi Batı ile Doğu'nun her açıdan yeni bir sentezinin, yeni bir buluşmasının gerçekleştirilmesi için mücadele etmeye çağırır.

KAPİTALİZM, ŞOVENİZM VE GENÇLİK

Üretim sürecinin esnekleştirilmesi, tüketim kültürü kalıplarının toplumda geliştirilmesi, ideolojiye ve siyasete "hayır" kampanyaları, kutsanan bireyselleşme ve nihayet "fırsat eşitliği" ikiyüzlülüğü toplumda en fazla gençliği etkiliyor. Kürdistan gençliği bunlara ek olarak şoven ırkçı rejimin Kürt halkına dönük izlediği siyasetin ağır sonuçlarıyla da yüz yüzedir.

Kapitalist toplumlarda Keynesçi sosyal devlet politikalarının geride bırakılması ve emek rejiminin esnekleştirilmesi gibi neo-liberal politikalar emek piyasasına da gittikçe düzensiz, garantisiz, part-time bir özellik kazandırıyor. Bugün çalışıyorsun, yarın işsiz kalabilirsin. Güvenceli iş için eğitilmiş, deneyimli, vasıflı olmak da yetmiyor.

Öğrenci gençliğin okurken iş piyasasında yer alması giderek yaygınlaşırken, diplomalı işsizler ordusunun büyümesiyle paralel olarak, kendi geleceğine az çok umutla bakan gençlik yerini emek piyasasında konumu sürekli sallantıda olan, umutsuz, güvencesiz bir gençliğe bırakıyor.

Gençliğin saflarında, kullandığı markalarla tanınma ve gruplaşma, yani tüketilen nesnelere aracılığıyla kimlik edinme, neredeyse ulus, aile, sınıf vb. kimliklerin önüne geçti. Esnek, akışkan ve anlık değişken tüketim kalıpları, postfordist emek rejimi ile serbest piyasanın dinamizmi haline getiriliyor. Toplum, özelde de gençlik ne kadar erken markaya bağımlılaşır, ne kadar erken eskitirse ve ne kadar erken değiştirirse, o kadar piyasaya hareketlilik (dinamizm) getirmiş olur. Sermaye ve rejimleri, sadece giyecek, yiyecek gibi maddi öğeleri değil, sevgi, aşk gibi manevi değerleri

de “kullan, at!” diye ifade edilen tüketim kültürünün, yani ticaretin bir nesnesi haline getiriyor. Dahası kapitalist tüketim kültürü, toplumu en kırılgan noktalarından biri olan çocuk halkasından da hırpalamaya başladı. Çocuk, artık emek sömürsünün yanı sıra reklamın da bir unsuru olarak kullanılıyor.

Sermaye ve rejimleri gençliğe yönelik olarak “ideolojiye ve siyasete hayır deyin, akılcı (rasyonel) davranın, dünyayı kurtarmayı bırakıp kendinizi kurtarmaya bakın, devletin ve şirketin uysal bireyi olarak para kazanın, cinselliğinizi yaşayın” vb. uyarı ve yönlendirmeleri yoğun sürdürüyor. Gençliğe ideoloji ve siyasetten uzak durun uyarısını yaparken bile kendileri gençliğe kendi sınıf çıkarları doğrultusunda ideolojik ve siyasal yaklaşıyorlar. Sermayenin sivil örgütleri olan TÜSİAD gibi örgütler, üniversite yönetimi ve ordu, hatta cami, kilise gibi kurumlar gençliğe “ideolojilerden ve siyasetten uzak durun” derler, fakat kendileri ülkenin ve sermayenin yüzleştiği her ciddi sorun üzerine ideolojik davranışla siyaset yaparlar.

Sermaye ve rejimleri gençliğe dönük propagandada “her vatandaşı, mülkiyet edinme hakkında, siyasette, mahkeme önünde ve eğitimde eşittir” derler. Biçimsel olarak bu iddia doğrudur. Mülk sahibi ya da milletvekili olabilmek için veya okuyabilmek için insanların soy kütüğüne bakılmaz. Her yurttaş yasa önünde biçimsel olarak eşittir, eşit haklara sahiptir. Ancak gerçek yaşamda, mülk sahibi olanlar ile mülksüzler, ezenler ile ezilenler, zenginler ile fakirler fırsat eşitliğine sahip değiller. Özel eğitim alan işveren çocuğu ile işçi çocuğu, üniversite sınavını kazanamayıp özel üniversiteye paralı kayıt yapan ile üniversite kapısından dönüp işçi ya da işsizler ordusuna katılanlar aynı fırsat eşitliğine sahip değiller. Yasalarla sağlanan eşitlik, gerçek yaşamda özü boşaltılarak biçimsel kılınmıştır.

Burjuvazinin gençliğe dönük en çok kullandığı propaganda silahlarından biri olan bireysel özgürlük sorununda da gençlik aynı durumla yüzleşir. Politik egemen feodal toplumla kıyaslandığında, ekonomi egemen kapitalizm bireysel özgürlükleriyle tanımlanır. Sağlanan bireysel özgürlük, işçiye çalışıp çalışmama ya da patronu değiştirme hakkını veriyor, fakat bu hak işçinin çalışmadığı zamanlarda açlıktan ölmesi gibi biyolojik bir tehditle sınırlandırılırken, emek piyasasının esnekleştirilmesiyle de artık patronunu değiştirme imkanı da giderek elinden alınıyor. Eğer bireysel özgürlük, başıboş, işsiz ve aç gezmek ise gençlik bundan fazlasıyla payını

alıyor.

Kürdistan gençliği kendisini maddi ve özellikle manevi yıkıma uğratan özgün bir kuşatma ve baskının altında doğup büyüyor. Yabancı dilde eğitimin zihinsel tahribatını en yoğun biçimde gençlik, öğrenci gençlik yaşıyor. Şoven rejimin baskı ve terörünün esas hedefi yine gençliktir. Kürdistan kentlerindeki işsizler kitlesinin büyük çoğunluğunu gençler oluşturuyor. Siyasal ve ekonomik terör ile kuşatmanın, yerel örf ve geleneklerle birleşerek intihara sürüklediği kesimin içinde gençlik (özellikle genç kızlar) yine en büyük oranı oluşturuyor. "Ben özgürüm" türünden reklam ve promosyonlarla gençliğin cinselliği, parasal tutkuları kamçılanıyor. Bu reklam bombardımanı sermayenin çıkarlarına hizmet etmenin yanı sıra şoven rejimin asimilasyon politikalarının da doğrudan ya da dolaylı taşıyıcısıdır.

Dünyada ve ülkemizde maddi olduğu kadar manevi kuşatmaya da alınan gençlik, bu kuşatmayı tek başına ve salt özgün taleplerinden kalkış yaparak yaramaz. Üretim sürecinde olan işçi gençliğin yanı sıra artan oranda üretim sürecine çekilen öğrenci gençlik ile işçi-emekçi halkın sorunları düne oranla daha fazla iç içe geçiyor. Ek olarak Kürdistan gençliği için başat sorun olan ulusal özgürlük, zaten gençlik ile halkın ortak paydası durumundadır. Ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlardaki iç içeliğe rağmen, gençliğin, özellikle öğrenci gençliğin özgün sorunlar uğruna mücadelesi alanı da varlığını koruyor. Bu durum, hem üniversitelerdeki özgün mücadelenin geliştirilmesini hem de öğrenci gençliğin mücadelesinin okul/üniversite sınırlarını aşmasını güncelleştiriyor; düne oranla daha fazla veri sunuyor.

Kürdistan komünist hareketi, gençliği/öğrenci gençliği tam da dinamizmi ve ütopyası gereği yeniden "boynundan büyük işlere kalkışmaya", yani halkın kurtuluşu için davranış ve eylemlerine emdirilmiş ideolojik bilinç ve hedefle siyaset yapmaya; rejimin okuldaki/üniversitedeki kentin, kütüphane ve yurtları toplumsallaşmanın, siyasallaşmanın mekanları olmaktan çıkarmasına karşı mücadele etmeye; benliğe odaklanmış bireyciliği reddederek, çok yönlü güçlü bireyin yaratılması için kavgaya çağırır. Ve bunları ancak hatalarının esiri olmadan kendini pratiği üzerinde yenileyen, sorgulayan gençlerin başarabileceğine inanır.